

WÓJT GMINY KSIĄŻKI

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO
GMINY KSIĄŻKI**

Opracowanie:

mgr Sławomir Flanz

Książki – lipiec 2025 r.

SPIS TREŚCI

I.	PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	3
II.	CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA	4
III.	INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH , POWIĄZANIACH Z INNymi DOKUMENTAMI ORAZ CHARAKTERYSTYKA REGULACJI PROJEKTU PLANU.....	7
IV.	OCENA ZAGROŻEŃ I STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTU PLANU	10
V.	PROBLEMY ORAZ CELE OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU PLANU	38
VI.	OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOŻLIWOŚCI I SPOSOBY ICH OGRANICZANIA, ZAPOBIEGANIA LUB KOMPENSACJI ORAZ MOŻLIWE ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE.....	43
VII.	PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI PROJEKTU PLANU .	62
VIII.	INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU PROJEKTU PLANU NA ŚRODOWISKO	62
IX.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	63

I. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Projekt planu ogólnego gminy, zgodnie z przepisami art. 46 pkt. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 1112 z późniejszymi zmianami), wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Jednym z elementów tej procedury formalno-prawnej jest opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego.

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt. 1 w/w ustawy prognoza oddziaływania na środowisko zawiera w szczególności:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Procedurę opracowania rozpoczęła uchwała LXI/497/24 Rady Gminy w Książkach w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Książki. Obszar planu ogólnego obejmuje obszar wiejskiej gminy Książki w jej granicach administracyjnych.

Plan ogólny gminy jest rodzajem gminnego aktu planowania przestrzennego, który sporządza się dla obszaru gminy, z wyłączeniem terenów zamkniętych innych niż ustalone przez ministra właściwego do spraw transportu. W planie ogólnym określa się: strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne. Ponadto można określić: obszary uzupełnienia zabudowy, obszary zabudowy śródmiejskiej (nie dotyczy to gminy Książki).

W planie ogólnym dopuszcza się wyznaczenie 13 rodzajów stref planistycznych: wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną; wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną; wielofunkcyjna z zabudową zagrodową; usługowa; handlu wielkopowierzchniowego; gospodarcza; produkcji rolniczej; infrastrukturalna; zieleni i rekreacji; strefa cmentarzy; górnictwa; otwarta; komunikacyjna.

Gminne standardy urbanistyczne obejmują katalog stref planistycznych oraz mogą obejmować gminne standardy dostępności infrastruktury społecznej. W gminnym katalogu stref planistycznych określa się: profil funkcjonalny stref planistycznych; wartości maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy, maksymalnej wysokości zabudowy oraz maksymalnego udziału powierzchni zabudowy w strefach planistycznych; wartości minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej w strefach planistycznych, nie mniejszego niż wynika to z przepisów.

Celem sporządzenia projektu planu ogólnego jest spełnienie wymagań ustawowych i warunków niezbędnych do kontynuowania polityki przestrzennej zagospodarowania gminy.

Podstawowym celem planu ogólnego jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy i harmonijnego zagospodarowania jej przestrzeni, jak również zadbanie o ład przestrzenny. Regulacje zawarte w planie ogólnym mają wpływ na to, jak gmina wyglądać będzie w przyszłości.

Podstawę prawną dla proponowanych w prognozie działań ochronnych, rozwiązań i wskazań stanowi Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 1112 z późniejszymi zmianami) oraz ustawy szczegółowe i przepisy wykonawcze w zakresie: prawa ochrony środowiska, ochrony przyrody, ochrony gruntów rolnych i leśnych, prawa wodnego, prawa geologicznego i górniczego, dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, odpadów, utrzymania czystości i porządku w gminach, ochrony zabytków, przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi.

Niniejsza prognoza jest elementem przeprowadzenia **strategicznej oceny oddziaływania na środowisko** projektu planu ogólnego gminy Książki.

II.CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA

Celem opracowania prognozy jest określenie i ocena przewidywanych skutków wpływu na środowisko, które mogą wynikać z wyznaczenia w przestrzeni gminy Książki stref planistycznych, ustalenia dla nich gminnych standardów urbanistycznych, określenia granic obszaru uzupełnienia zabudowy.

W prognozie zostaną przedstawione rozwiązania alternatywne eliminujące lub ograniczające negatywny wpływ planowanego zainwestowania na środowisko, jak również rozwiązania alternatywne o możliwym większym oddziaływaniu niż projekt planu ogólnego.

Podstawę prawną dla proponowanych w Prognozie działań ochronnych, rozwiązań i wskazań stanowi art. 51 ust. 2 pkt. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego określa, analizuje i ocenia:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,

- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Prognoza przedstawia:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

W niniejszej prognozie uwzględniono zapisy uzgadniające zakres i stopień szczegółowości wymaganych informacji zawarte w piśmie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz w piśmie Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wąbrzeźnie. Zakres i stopień szczegółowości prognozy został określony jako zakres przewidziany w art. 51 ust 2 i art. 52 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Prognoza powinna uwzględniać stopień szczegółowości adekwatny do celu i zakresu opracowania planu. Jak wynika z pisma RDOŚ prognoza powinna określić jakość środowiska, jego zagrożenia i ich źródła, opisać metody zastosowane przy sporządzeniu prognozy, dokonać oceny wpływu planowanego sposobu zagospodarowania i użytkowania z określeniem skali i intensywności, dokonać oceny w stosunku do celów środowiskowych jednolitych części wód powierzchniowych, przedstawić opis elementów przyrodniczych i ich zagrożenia, przeanalizować wpływ na tereny cenne

przyrodniczo, przedstawić wyniki ocen i analiz w formie kartograficznej.

Prognozę sporządzono w oparciu o metody polegające na analizie regulacji zawartych w projekcie planu ogólnego, w tym zasięgów przestrzennych wyznaczonych stref planistycznych, ustalonych gminnych standardów urbanistycznych, wyznaczonego obszaru uzupełnienia zabudowy, w odniesieniu do obecnego stanu środowiska obszaru gminy.

Uwzględniono stan i zagrożenia środowiska w zakresie poszczególnych elementów środowiska oraz projekcję tego stanu przy zachowaniu dotychczasowego sposobu zagospodarowania i użytkowania terenów w gminie, dotychczasowych zmian środowiska w gminie i ich intensywności, struktury przyrodniczej gminy, powiązań przyrodniczych gminy i jej otoczenia, oceny stanu ochrony i funkcjonowania zasobów przyrodniczych, zachowania walorów krajobrazowych i możliwości ich kształtowania, na podstawie wykonanego wyprzedzająco na potrzeby opracowania ekofizjograficznego. Dokonano analizy stanu środowiska oraz jego zagrożeń i możliwości ich ograniczania na obszarze gminy w ostatnich kilku latach. Uwzględniono położenie obszaru gminy względem obiektów i terenów podlegających ochronie, w szczególności na mocy ustawy o ochronie przyrody i ustawy o ochronie zabytków.

Ocena zawiera identyfikację przewidywanych zmian i przekształceń środowiska na terenie wiejskiej gminy Książki w sytuacji przyjęcia planu ogólnego.

Szczególnie pomocne były następujące materiały:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Książki uchwalone Uchwałą Nr VII/40/15 Rady Gminy w Książkach z dnia 28 lipca 2015 r.,
- Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby projektu planu ogólnego gminy Książki, Sławomir Flanz, Izabela Budzyńska, kwiecień 2025 r.,
- Opracowanie ekofizjograficzne gminy Książki, Joanna Klimek, 2013 r.,
- Prognoza oddziaływania na środowisko ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Książki, EKUS Joanna Klimek, 2014,
- Strategia rozwoju gminy Książki na lata 2018-2028 przyjęta uchwałą Rady Gminy w Książkach nr XL/269/18 z dnia 30 kwietnia 2018 roku,
- Program Ochrony Środowiska Gminy Książki na lata 2017-2020 z perspektywą
- na lata 2021-2024 przyjęty uchwałą Nr XXI/169/16 Rady Gminy w Książkach z dnia 28 grudnia 2016 r.,
- Raport o stanie Gminy Książki za 2024 rok, Wójt Gminy Książki maj 2025,
- Przyroda Ziemi Chełmińskiej i obszarów przyległych, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Polski Klub Ekologiczny Okręg Pomorsko-Kujawski, Toruń 2000,
- Raporty o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego, Biblioteka Monitoringu Środowiska, WIOŚ Bydgoszcz, 1999-2014 r.,

- Przyroda Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki, Wojewódzki Konserwator Przyrody, Bydgoszcz, 2001 r.,
- Warunki przyrodnicze produkcji rolnej w województwie toruńskim, IUNG Puławy, 1982r.,
- Marszelewski W., Burak S., Solarczyk A., Jeziora województwa kujawsko-pomorskiego, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki, Wydział Ochrony Środowiska, Bydgoszcz 2000,
- A. Zwoliński, Katalog jezior województwa toruńskiego wraz z ich waloryzacją turystyczną, Toruń 1991 r.,
- Dane GIOŚ Wydział Monitoringu Regionalnego w Bydgoszczy,
- Dane i materiały Starostwa Powiatowego w Wąbrzeźnie,
- Dane i materiały Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Toruniu,
- R. Cymerman, I. Krzywnicka, Program kompleksowej ochrony gruntów przed erozją w województwie toruńskim, ATR Olsztyn, 1990 r.,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego przyjęty uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r., ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko – Pomorskiego Nr 97, poz. 1437,
- Energetyka wiatrowa w kontekście ochrony krajobrazu przyrodniczego i kulturowego w województwie kujawsko-pomorskim, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk im. Stanisława Leszczyckiego, styczeń 2012,
- Mapa glebowo-rolnicza w skali 1:5000, <http://mapy.infoteren.pl/glebowe/>
- Dane Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.
- Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.XII.2024 r., PIG Warszawa 2025,
- Generalny pomiar ruchu za lata 2020/2021 rok, GDDKiA 2022, <https://www.gov.pl/web/gddkia/generalny-pomiar-ruchu-20202021>,
- Informatyczny system osłony kraju, <https://wody.isok.gov.pl/index.html>,
- <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>,
- <http://mapa.korytarze.pl/>,
- Materiały i wyniki własnych obserwacji i analizy terenowych.

III.INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH , POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI ORAZ CHARAKTERYSTYKA REGULACJI PROJEKTU PLANU

Projekt planu ogólnego gminy Książki zakres przewidziany w przepisach ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Określono: strefy planistyczne, gminne standardy urbanistyczne, obszary uzupełnienia zabudowy.

Gmina Książki w granicach administracyjnych podzielona została na 1066 stref planistycznych. Poniżej przedstawiono zestawienie wyznaczonych stref planistycznych:

- 1) strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną – symbol strefy SW – 15 stref,
- 2) strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną – symbol strefy SJ – 257 stref,
- 3) strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową – symbol strefy SZ – 663 strefy,
- 4) strefa usługowa – symbol strefy SU – 16 stref,
- 5) strefa handlu wielkopowierzchniowego – symbol strefy SH – 0 stref,
- 6) strefa gospodarcza – symbol strefy SP – 6 stref,
- 7) strefa produkcji rolniczej – symbol strefy SR – 218 stref,
- 8) strefa infrastrukturalna – symbol strefy SI – 2 strefy,
- 9) strefa zieleni i rekreacji – symbol strefy SN – 18 stref,
- 10) strefa cmentarzy – symbol strefy SC – 16 stref,
- 11) strefa górnictwa – symbol strefy SG – 2 strefy,
- 12) strefa otwarta – symbol strefy SO – 41 stref,
- 13) strefa komunikacyjna – symbol strefy SK – 18 stref.

Strefy planistyczne określone w planie ogólnym są zgodne z ustaleniami Strategii rozwoju gminy Książki na lata 2018–2028, która została przyjęta Uchwałą Nr XL/269/18 Rady Gminy w Książkach z dnia 30 kwietnia 2018 r. (zmienionej w latach 2019, 2020 i 2021). Porusza ona szereg zagadnień społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych, nie zawiera elementów charakterystycznych dla polityki przestrzennej w rozumieniu przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W szczególności dokument nie zawiera modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, czyli syntetycznego opisu i graficznej prezentacji układu przestrzennego obszaru gminy, uwzględniającego m.in. hierarchię sieci osadniczej, układ funkcjonalno-przestrzenny, kierunki rozwoju zabudowy, powiązania komunikacyjne i infrastrukturalne. Nie zawiera także opisu polityki przestrzennej, w tym nie wskazuje celów przestrzennych oraz nie definiuje zasad zagospodarowania przestrzennego jako integralnej części polityki rozwoju lokalnego. Zatem nie umożliwia bezpośredniego przeniesienia ustaleń strategicznych do dokumentu planistycznego, jakim jest plan ogólny gminy, którego zgodność ze strategią rozwoju gminy jest warunkiem ustawowym.

Plan ogólny gminy Książki przewiduje koncentrację zabudowy mieszkaniowej, usługowej i inwestycyjnej w miejscowości Książki – głównym ośrodku lokalnym. Wskazanie terenów inwestycyjnych w tym obszarze ma na celu dywersyfikację struktury funkcjonalnej gminy oraz stworzenie pozarolniczych miejsc pracy, co stanowi jeden z kluczowych kierunków działań zmierzających do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej. Jednocześnie plan ogólny identyfikuje obszary o wysokim potencjale krajobrazowym i przyrodniczym – w szczególności tereny wokół jezior – jako przestrzenie predysponowane do rozwoju funkcji letniskowej i turystycznej. Rozwój tego typu zabudowy, a także towarzyszących jej usług turystycznych i rekreacyjnych, ma sprzyjać poprawie warunków życia mieszkańców oraz aktywizacji lokalnej gospodarki, szczególnie w zakresie usług. Odpowiednie zagospodarowanie tych obszarów

może również przyczynić się do promocji gminy jako miejsca atrakcyjnego do wypoczynku i rekreacji w skali ponadlokalnej.

W zakresie transportu i sieci komunikacyjnej, jednym z priorytetowych zadań na terenie gminy Książki jest przebudowa linii kolejowej nr 353, co zostało wskazane w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego jako zadanie na poziomie regionalnym. W marcu 2021 r. PKP PLK oddało do użytku nowy, podwyższony peron na przystanku Książki. Wyposażono go w wiaty, ławki, gabloty, energooszczędne oświetlenie LED oraz dostosowanie do wymogów TSI PRM. Nie przeprowadzono pełnej przebudowy torów i modernizacji całego odcinka przez teren gminy.

W projekcie planu ogólnego gminy Książki dla każdego obszaru w strefach planistycznych (w strefach SW, SJ, SZ, SU, SP, SR) ustalono parametry:

Mi – maksymalna nadziemna intensywność zabudowy,

Mpz – maksymalny udział powierzchni zabudowy,

Mwz – maksymalna wysokość zabudowy,

MIbc – minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej;

a dla stref SI, SN, SC ustalono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej;

przy czym należy zaznaczyć, że te ostatnie wartości (MIbc) te były zgodne z określonymi w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. poz. 2758 ze zm.) lub zostały skorygowane w odniesieniu do wartości dedykowanych w dopuszczalny sposób (zwiększone).

Dla większości stref, oprócz obligatoryjnego podstawowego profilu funkcjonalnego strefy planistycznej, ustalono profil dodatkowy.

W projekcie planu ogólnego wyznaczono zasięg przestrzenny obszaru uzupełnienia zabudowy w oparciu o przepisy Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 2 maja 2024 r., w sprawie sposobu wyznaczania obszaru uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym gminy.

Obszarów uzupełnienia zabudowy nie wyznaczono dla terenów gdzie obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Obszar uzupełnienia zabudowy stanowi podstawę prawną decyzji o warunkach zabudowy. Obszar uzupełnienia zabudowy wyznaczony na powierzchni około 25,2 ha.

Na potrzeby projektu planu ogólnego oszacowano zapotrzebowanie na nowe tereny rozwojowe dla zabudowy mieszkaniowej w przedziale od 70% do 130%, co odpowiada wartościom od 8 do 15 ha. Jednocześnie, łączna chłonność terenów niezabudowanych, w tym luk w istniejącej zabudowie, w strefach planistycznych SW, SJ i SZ wynosi 23 ha. Oznacza to, że możliwości rozwojowe wynikające z obecnie dostępnych terenów przekraczają najwyższy poziom zapotrzebowania (130%).

Zgodnie z art. 13d ust. 2 i 3 ustawy, w przypadku gdy chłonność terenów niezabudowanych w strefach przekracza 130% zapotrzebowania, nie ma potrzeby wyznaczania nowych stref planistycznych poza tymi, które już zostały uwzględnione. W konsekwencji, gmina Książki nie wymaga obecnie wyznaczania dodatkowych terenów pod zabudowę mieszkaniową, ponieważ potencjał dostępnych, niezagospodarowanych przestrzeni (w tym luk w zabudowie) w pełni zaspokaja przewidywane potrzeby rozwoju.

Obszar zabudowy śródmiejskiej to położony w mieście obszar zwartej, intensywnej zabudowy mieszkaniowej i usługowej. Obszar ten powinien zatem obejmować zgrupowanie intensywnej zabudowy w mieście i nie wyznacza się go w obszarach wiejskich.

Gmina Książki jest gminą wiejską wobec czego nie wyznacza się obszaru zabudowy śródmiejskiej.

Regulacje zawarte w projekcie planu ogólnego nawiązują do wniosków z opracowanego wyprzedzająco na potrzeby tego projektu opracowania ekofizjograficznego.

IV. OCENA ZAGROŻEŃ I STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTU PLANU

Obszar objęty projektem planu ogólnego obejmuje teren wiejskiej gminy Książki w jej granicach administracyjnych. Gmina Książki położona jest w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie wąbrzeskim (w jego północno-wschodniej części). Powierzchnia gminy wg danych gminy wynosi 8619 ha.

Gmina Książki graniczy z gminami: Ryńsk (od zachodu), Dębowa Łąka (od południa), Jabłonowo Pomorskie i Bobrowo (od wschodu), Świecie nad Osą (od północy) i Radzyń Chełmiński (od północnego-zachodu).

Usytuowanie gminy ilustruje mapa.

Ryc. 1 Położenie gminy Książki (źródło: <https://www.gminaksiążki.pl/informacje/lokalizacja>)

Siedzibą władz samorządowych jest wieś Książki, w której występuje największa koncentracja zabudowy mieszkaniowej i usługowej. Książki tworzą lokalne centrum administracyjno-usługowe, ośrodek o charakterze wielofunkcyjnym, gdzie, oprócz Urzędu Gminy swoją siedzibę ma Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. H. Sienkiewicza, Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej, Gminny Klub Dziecięcy Happy Kids, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, kompleks sportowy przy szkole, placówka Poczty Polskiej, Bank Spółdzielczy w Golubiu-Dobrzyniu. Na terenie gminy Książki funkcjonują cztery jednostki OSP: OSP Książki, OSP Blizienko, OSP Osieczek oraz OSP Zaskocz.

Pozostałe wsie stanowią uzupełnienie ośrodka gminnego, w których dominuje głównie zabudowa zagrodowa, mieszkaniowa, usługowa oraz produkcyjna rolnicza i pozarolnicza. Jedną z większych wsi w strukturze całej gminy jest Osieczek, z uwagi na znaczną liczbę mieszkańców i kształtujące się różnego rodzaju usługi.

W gminie wydzielono 8 sołectw: Blizno, Blizienko, Brudzawki, Książki, Łopatki, Szczuplinki, Osieczek oraz Zaskocz. Statusu sołectwa nie posiada wieś Łopatki Polskie.

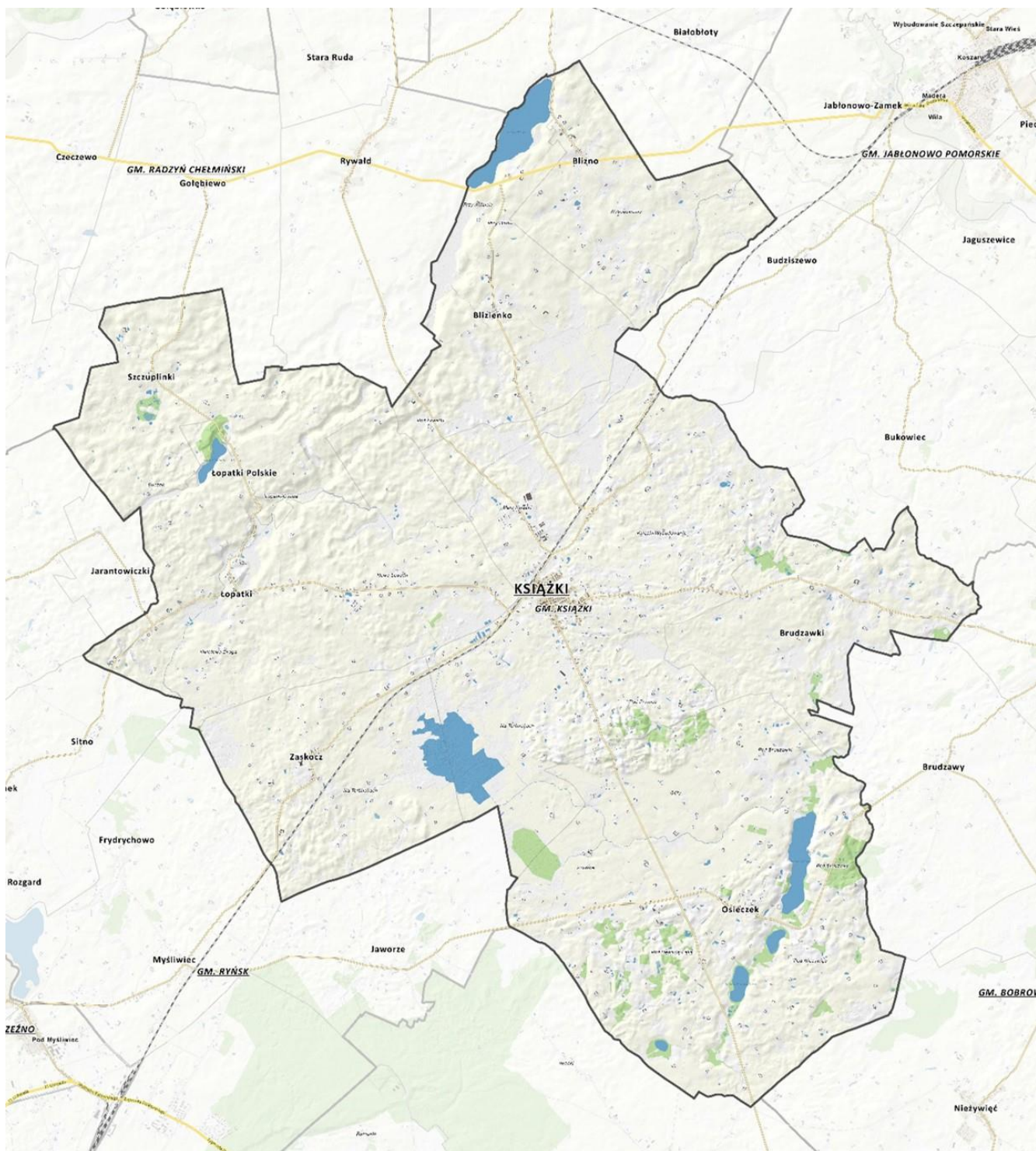
Ogólna powierzchnia obszaru gminy wynosi 8 619 ha, z czego 7 673 ha stanowią użytki rolne, 131 ha lasy i zadrzewienia, 267 ha nieużytki, 548 ha pozostałe. Gmina posiada status gminy wiejskiej o charakterze typowo rolniczym.

Podstawową sieć komunikacyjną gminy tworzą: droga wojewódzka i 9 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości 51 km. Ich uzupełnieniem są drogi gminne o łącznej długości 133,25 km, w tym: gruntowe - 96,09 km, asfaltowe – 30,80 km, tłuczniowe – 5,23 km, kostka

brukowa – 0,98 km, betonowe – 0,15 km. Gmina Książki ma słabe powiązania z obszarem zewnętrznym. Przez północno-wschodni fragment gminy (na odcinku 2,45 km) prowadzi droga wojewódzka nr 534, która łączy Radzyń Chełmiński z Jabłonowem Pomorskim. Dostęp do ośrodka powiatowego – Wąbrzeźna zapewnia droga powiatowa nr 1710C. Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 353 relacji Toruń – Iława. Na stacji kolejowej w Książkach zatrzymują się tylko pociągi regionalne.

Gminę Książki na dzień 31.12.2023 r. zamieszkiwało 4033 osób. Stan liczby mieszkańców gminy z roku na rok zmniejsza się. W stosunku do 2022 roku nastąpił spadek o 57 osób.

Obszar gminy Książki charakteryzuje się zróżnicowanym zagospodarowaniem, w tym mozaikowym rozmieszczeniem użytków rolnych, wód powierzchniowych, lasów i terenów zabudowanych. Przestrzennie przeważają zdecydowanie użytki rolne. Ilustruje to mapa.

Ryc. 2 Mapa ogólnogeograficzna gminy Książki (źródło: ongeo.pl)

Zagospodarowanie i użytkowanie terenów gminy Książki jest w większości jednorodne. Przeważający obszar gminy stanowią użytki rolne. W południowej i wschodniej części gminy znajdują się niewielkie obszary leśne. Na całym terytorium gminy nieregularnie jest rozmieszczonych kilka średnich i małych jezior.

Sieć osadnicza jest w większości rozproszona. W środkowej części gminy znajduje się jej siedziba – Książki – zdecydowanie największa wieś gminy. Liczy 1879 mieszkańców (stan

na 31.12.2023 r.) Inne miejscowości o większej liczbie ludności to: Osieczek (767 osób), Łopatki (481 osób) i Zaskocz (303 osoby).

Gmina Książki jest w znacznym stopniu zwodociągowana. Dostęp do sieci posiada zdecydowana większość mieszkańców. Gminna sieć wodociągowa rozdzielcza ma długość 168,34 km. Do sieci wodociągowej jest podłączonych 1099 budynków.

Gmina Książki posiada trzy czynne ujęcia wody, których zasoby w pełni zapewniają pokrycie zapotrzebowania. Zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym na pobór wód dla ujęć w Książkach maksymalny godzinowy pobór wody wynosi $69 \text{ m}^3/\text{h}$, a dobowy – $1\,260 \text{ m}^3/\text{d}$. Ujęcia wody nie mają wyznaczonych stref ochrony bezpośredniej.

W Stacji Uzdatniania Wody zlokalizowanej w Książkach przy ul. Północnej woda podlega uzdatnianiu w procesach odżelaziania i odmanganiania. Prowadzony jest ciągły monitoring jakości wody pitnej, który polega na stałej kontroli jakości pod względem fizykochemicznym i bakteriologicznym. Pozwala to zapewnić wymaganą skuteczność procesów uzdatniania oraz utrzymać wysoką jakość produkowanej wody.

Gmina Książki nie posiada własnej oczyszczalni ścieków. W systemie kanalizacji sanitarnej pracuje 15 przepompowni ścieków. Ścieki z terenu gminy Książki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków w Wąbrzeźnie. Długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 26,04 km. Do sieci są podłączone 364 budynki mieszkalne. Na terenach nie posiadających kanalizacji sanitarnej ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych z ich okresowym wywozem do punktu zlewnego oczyszczalni bądź utylizowane w oczyszczalniach przydomowych. Na terenie gminy funkcjonują 264 indywidualne (ekologiczne) przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Warunki przyrodnicze oraz potrzeby społeczne powodują, że część terenów dotychczas użytkowanych rolniczo (tereny o niskiej przydatności rolniczej) podlega procesom urbanizacyjnym.

Na terenie gminy Książki występują liniowe elementy infrastruktury technicznej ponadlokalnej powodujące zajętość terenu, w części obniżające walory krajobrazowe i wywołujące ograniczenia lokalizacyjne ze względu na strefy ochronne od tych urządzeń. Są to napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV.

W świetle fizycznogeograficznego podziału Polski J. Kondrackiego (1988 r.), zmodyfikowanego w 2018 r. przez zespół pod kierunkiem J. Solona i J. Borzyszkowskiego obszar gminy Książki leży w całości w obrębie mezoregionu Pojezierze Chełmińskie 315.11. Ze względu na taką jednorodność położenia fizycznogeograficznego na obszarze gminy wyróżnia się obszar o jednolitych cechach komponentów środowiska geograficznego – polodowcową wysoczyznę morenową.

Powierzchnię terenu w obrębie Pojezierza Chełmińskiego budują w całości osady czwartorzędowe, których miąższość sięga co najmniej kilkadziesiąt metrów. Wśród utworów

czwartorzędowych dominują utwory plejstocénskie związane z ostatnimi postojami lądolodu, a następnie deglacją lądolodu na linii tzw. moren wąbrzeskich, subfazy krajeńskiej (krajeńsko-wąbrzeskiej) zlodowacenia wiślańskiego. Miąższość kompleksu utworów czwartorzędowych sięga około 50-60 m. poza glinami zwałowymi i piaskami gliniastymi, które przeważają w budowie warstw powierzchniowych terenu gminy, występują lokalnie piaski i żwiry, mułki oraz osady organiczne i murszowe. Na utworach gliniastych na północ od Książek leżą pokrywy osadów wodnolodowcowych, budujące pagórki kemów oraz ozy. Pomiędzy Książkami, a Osieczkiem zalegają utwory zastoiskowe (iły, mułki i piaski zastoiskowe). Piaski i głazy rynien czołowych występują na wzgórzach różnej wielkości, jednak dominują formy niewielkie, układające się w bardziej lub mniej czytelne ciągi moren czołowych.

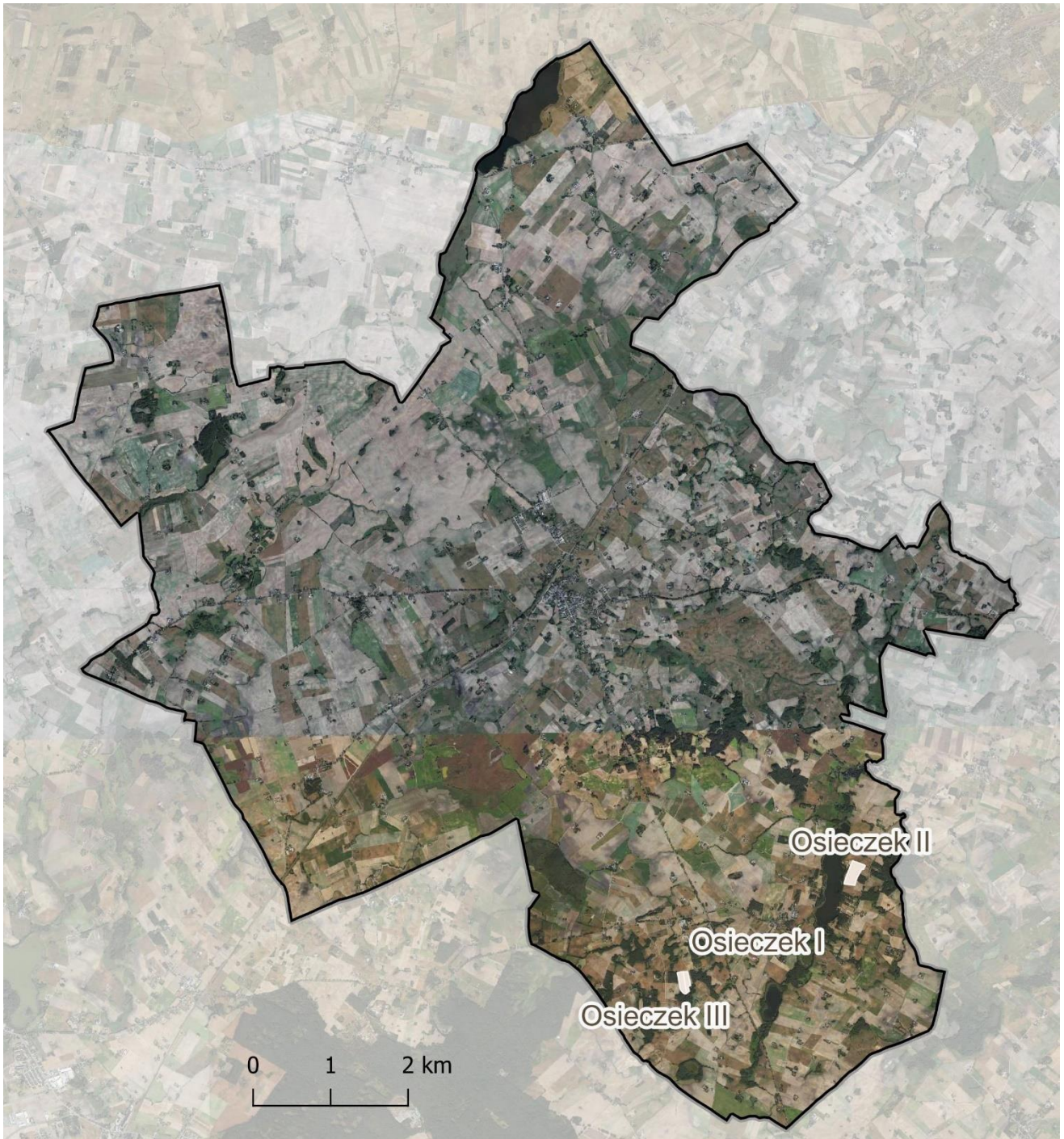
Budowa geologiczna decyduje o występowaniu surowców naturalnych. Na terenie gminy Książki, według danych „Bilansu kopalin za rok 2024” występują trzy udokumentowane złoża surowców naturalnych. Są to złoża piasków i żwirów. Zlokalizowane są w południowo-wschodniej części gminy.

„Osieczek I” jest to złożo zagospodarowane eksploatowane okresowo, o zasobach geologicznych bilansowych 85 tys. ton. Powierzchnia złoża wynosi 1,98 ha.

„Osieczek II” jest to złożo eksploatowane, o zasobach geologicznych bilansowych 242 tys. ton. Powierzchnia złoża wynosi 5,61 ha.

„Osieczek III” jest to złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo, o zasobach geologicznych bilansowych 211 tys. ton. Powierzchnia złoża wynosi 1,98 ha.

Lokalizację złóż ilustruje mapa.

Ryc. 3 Lokalizacja udokumentowanych złóż kopalin (źródło: pig.gov.pl)

Umiarkowane zróżnicowanie rzeźby terenu jest zdeterminowane położeniem obszaru gminy Książki na polodowcowej wysoczyźnie morenowej. Ukształtowanie terenu jest wynikiem działalności lądolodu a w niewielkim stopniu wód z jego wytapiania. Są to zarówno formy rzeźby terenu wypukłe, jak i wklęsłe.

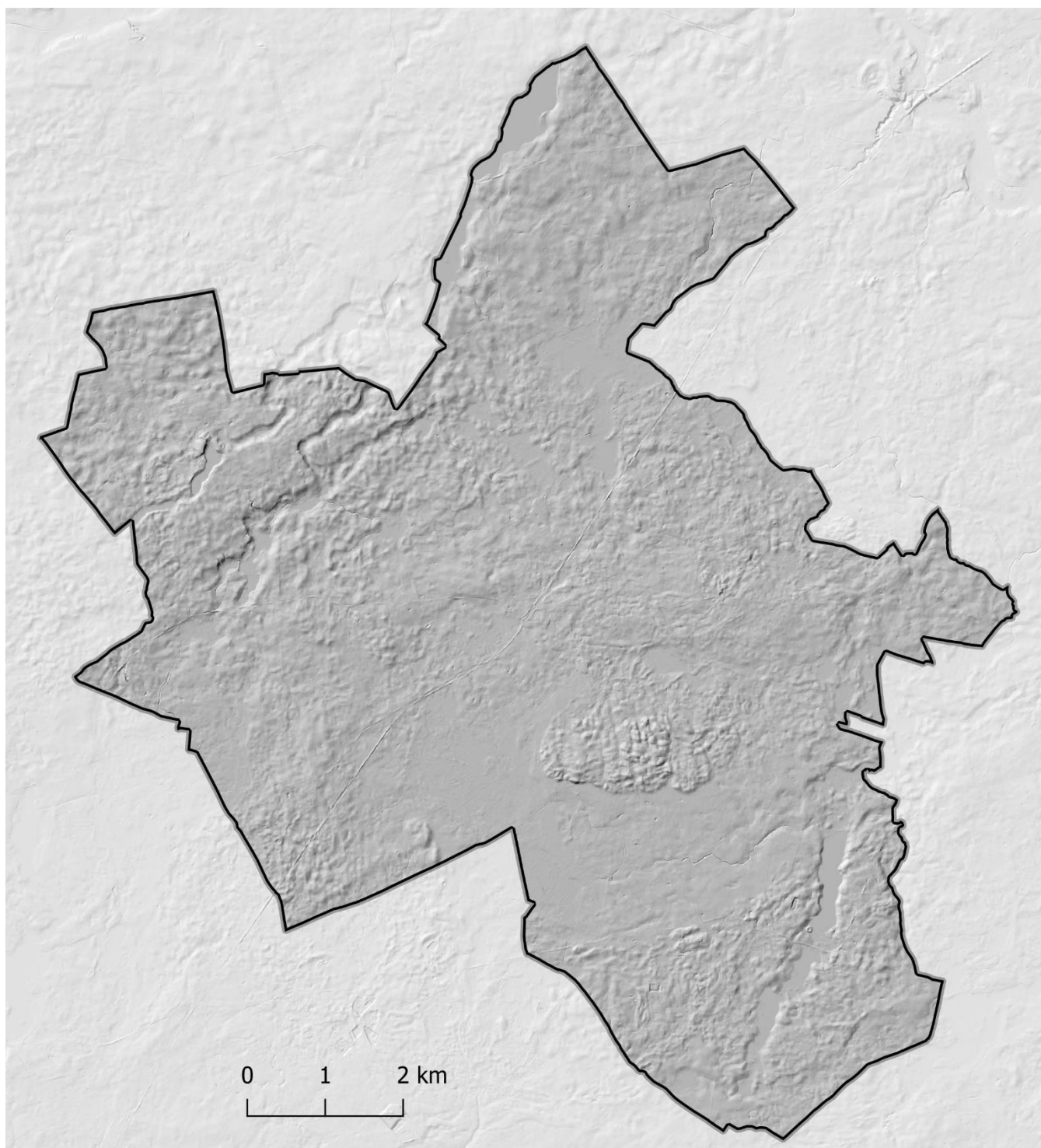
Pojedyncze wzgórza w okolicy Osieczka mają charakter moren czołowych spiętrzonych. Na zachód od Książek w budowie tych wzgórz biorą udział utwory górnej kredy. Piaski i żwiry akumulacji rzeczno-lodowcowej plejstocenu występują w znajdują się na

południe od Osieczka. Namuły ilaste lub piaszczyste wypełniają obniżenia wysoczyzn polodowcowych na wschód od Osieczka, zaś gytie i torfy wypełniają obniżenia na wysoczyznach największe powierzchnie zajmują w rejonie wsi Książki.

Wysokości bezwzględne na terenie gminy oscylują najczęściej w przedziale 90-110 m n.p.m. Najwyżej położone tereny znajdują się w północno-zachodniej części gminy w obrębie wsi Szczuplinki i Łopatki. Stanowią je pagórki morenowe i kemowe, których wysokość dochodzi do 120 m n.p.m. (maksymalnie 133,6 m n.p.m.) Najniżej położone obszary znajdują się w wschodniej części gminy. Są to dna zagłębień wytopiskowych obniżone w stosunku do powierzchni wysoczyzny morenowej najczęściej o około 5 m. Zwierciadło wód gruntowych zalega tu przeważnie poniżej głębokości 2 m p. p. t. sprawiając, iż są to tereny o trudnych warunkach budowlanych.

W topografii terenu zaznaczają się rynny polodowcowe, w których dnach występują jeziora. Długa i wąska rynna znajduje się na wschód od wsi Osieczek, a nieco krótsza lecz szersza na północny-zachód od wsi Blizno.

Obraz rzeźby terenu ilustruje niżej zamieszczona mapa.

Ryc. 4 Gmina Książki na tle rzeźby terenu – cieniowanie (źródło: opracowanie własne na podstawie: geoportal.gov.pl)

Wg danych Państwowego Instytutu Geologicznego zawartych w „Systemie osłony osuwiskowej” na terenie gminy Książki nie zarejestrowano żadnych osuwisk. Ponadto nie odnotowano żadnych terenów zagrożonych występowaniem osuwisk.

Warunki przyrodnicze, w szczególności wynikające z budowy geologicznej i litologii osadów powierzchniowych decydują o wytworzeniu typów gleb.

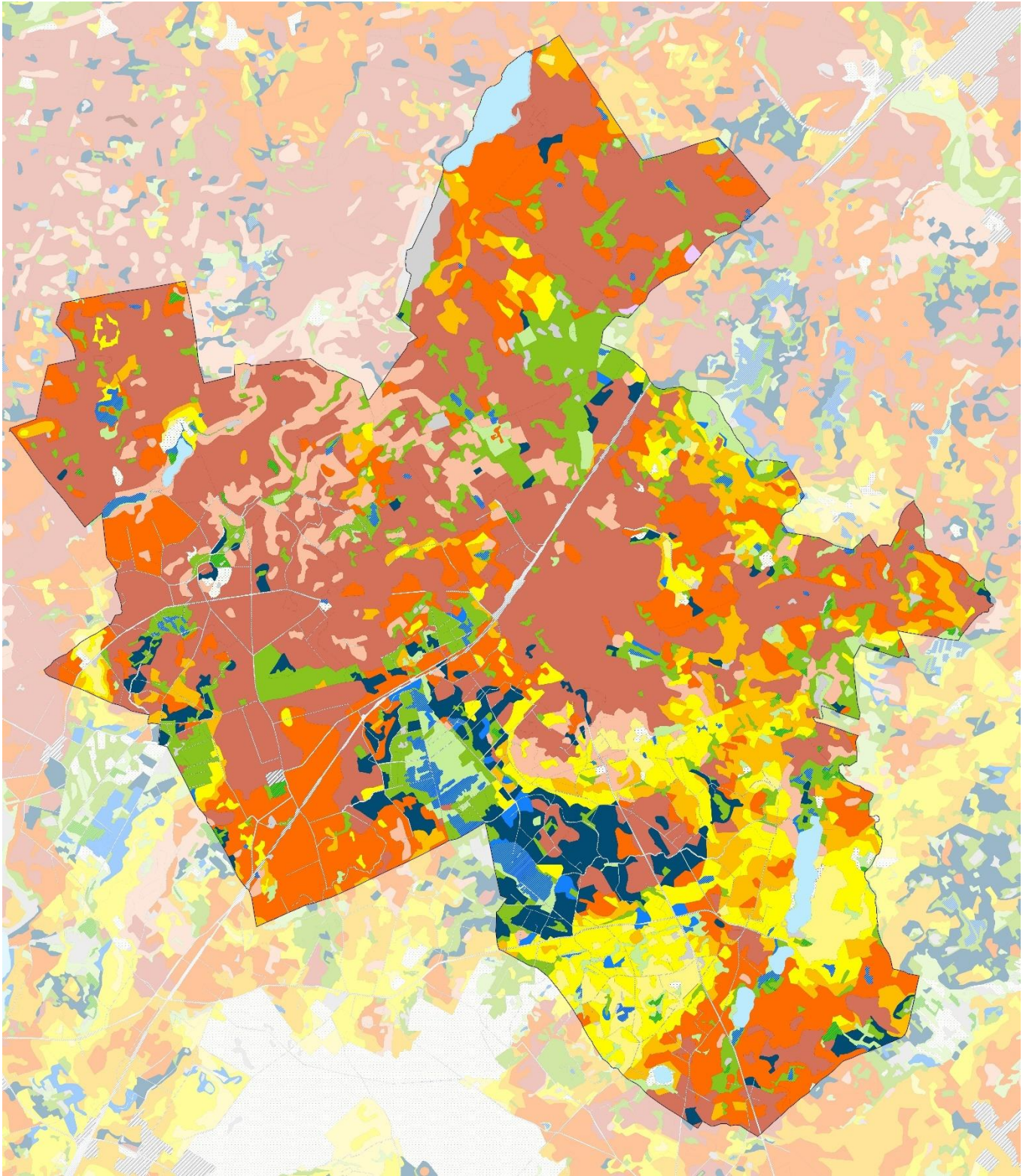
Obszar gminy Książki cechuje zróżnicowanie gleb, tak pod względem typologicznym, jak i pod względem wartości użytkowej. W znacznym stopniu o rozmieszczeniu danych typów, rodzajów i gatunków gleb decyduje występowanie form morfologicznych terenu.

Na obszarze gminy występują gleby brunatne, brunatne wyługowane, bielcowe i pseudobielcowe, czarne ziemie, gleby organiczne w tym gleby mułowo-torfowe murszowo-mineralne, murszowate. Największą powierzchnię zajmują gleby brunatne, które wykształcone są na obszarach wysoczyznowych, w podłożu skały macierzystej znajdują się gliny. Czarne ziemie zajmują niewielkie enklawy. Skałę macierzystą tych gleb tworzą przede wszystkim gliny lekkie pylaste. Gleby bielcowe i pseudobielcowe wytworzone są przede wszystkim z piasków gliniastych lekkich. Gleby organiczne występują na terenie małych obniżen terenowych, pierwotnie zajmowanych przez oczka wodne i małe jeziora, które całkowicie lub częściowo zarosły.

Wśród kompleksów rolniczej przydatności gleb zdecydowaną powierzchnię gminy zajmuje kompleks pszenno-dobry, który tworzą przede wszystkim gleby brunatne zbudowane z glin lekko pylastych. W obniżeniach terenu występuje kompleks pszenno-wadliwy związany głównie z glebami brunatnymi wykształconymi na glinach lekko pylastych. Tworzą one większe powierzchniowo kompleksy w rejonie miejscowości Nowe Łopatki oraz na południe od miejscowości Książki. Kompleks żytni bardzo dobry tworzą gleby bielcowe i pseudobielcowe oraz gleby brunatne wyługowane wytworzone z piasków gliniastych mocnych zlokalizowane w rejonach miejscowości: Blizienko, Łopatki, Książki, Zaskocz, czarne ziemie zdegradowane w rejonie miejscowości Łopatki. Gleby kompleksu żytniego dobrego tworzą niewielkie enklawy na terenie gminy i wytworzone są z gleb bielcowych i pseudobielcowych oraz gleb brunatnych wyługowanych. Tworzą one większy ciąg przestrzenny we wschodniej części gminy od miejscowości Książki w kierunku południowym do miejscowości Piwnice. Gleby o stosunkowo niskiej jakości pod względem rolniczej przydatności gleb należące do kompleksu żytniego słabego oraz żytniego bardzo słabego tworzą głównie gleby brunatne wyługowane wytworzone na piaskach słabo-gliniastych. Tworzą one duży zwarty przestrzennie kompleks w południowej części gminy w rejonie miejscowości Piwnice, Osieczek, Ciućmanija. Gleby zaliczane do kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego oraz słabego znajdują się na południowo-zachód od miejscowości Książki po obszar bagien, torfowisk w okolicach miejscowości Piwnice. Niewielkie enklawy gleb mułowo-torfowych, murszowo-mineralnych, murszowatych zaliczanych do kompleksu gleb ornych przeznaczonych pod użytki zielone występują przy północno-wschodniej granicy gminy, w rejonie wsi Blizno.

Wśród kompleksów trwałych użytków zielonych przeważają użytki zielone średnie, które tworzą gleby torfowe, murszowo-torfowe, czarne ziemie właściwe oraz gleby murszowo-mineralne. Mniejsze powierzchnie zajmują kompleksy użytków zielonych słabych i bardzo słabych. Występują one w obniżeniach terenów, w pobliżu rowów melioracyjnych drobnych

cieków oraz zmeliorowanych podmokłych łąkach. Większe przestrzenne enklawy tworzą w rejonie miejscowości Blizienko, na południowy-zachód od miejscowości Książki.

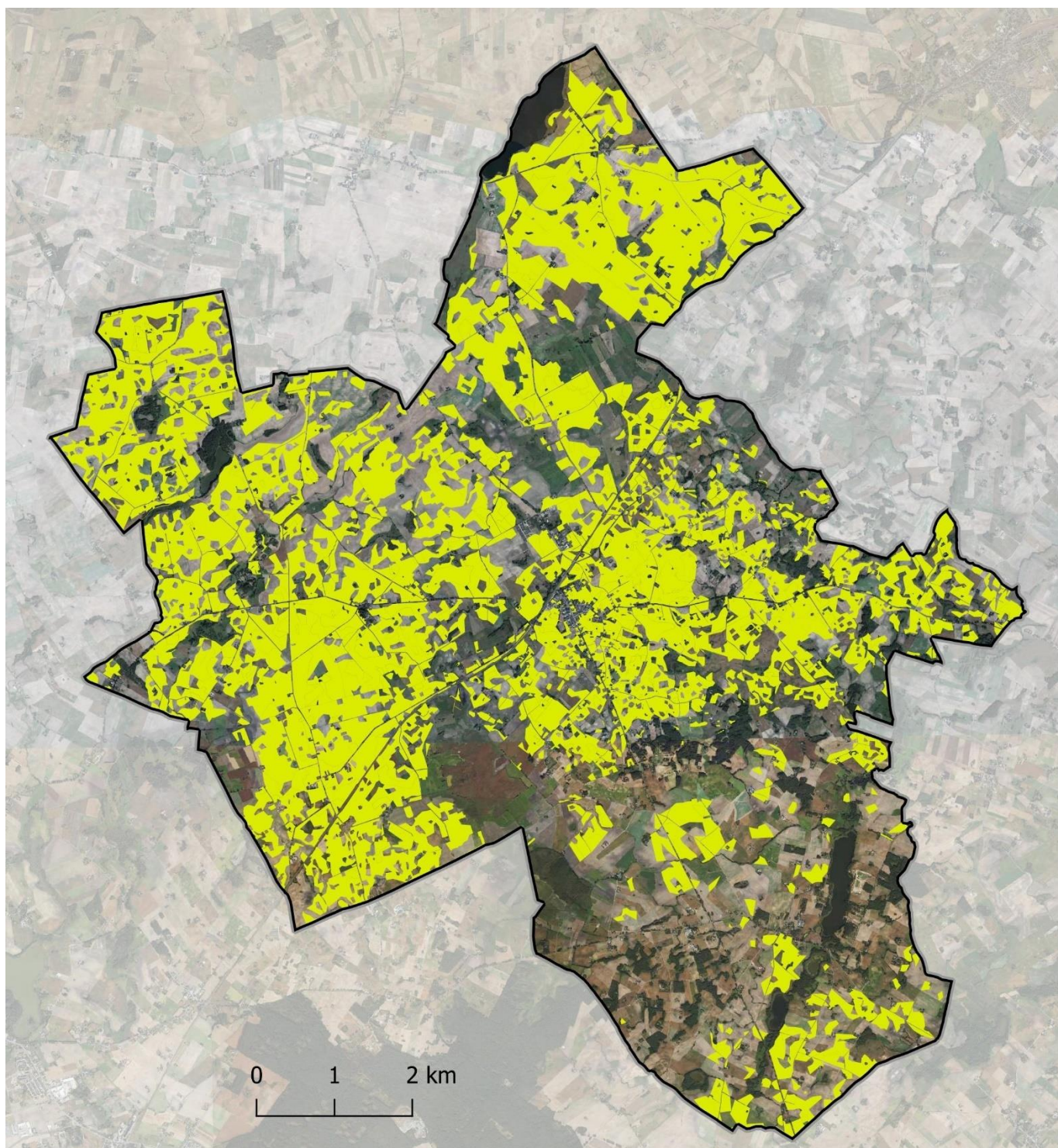
Ryc. 5 Kompleksy rolniczej przydatności gleb na terenie gminy Książki (źródło: opracowanie własne na podstawie: geoportal.gov.pl)

Gleby na obszarze gminy Książki narażone są na procesy degradacji. Zjawiska te związane są z tzw. erozją wietrzną, która polega na wywiewaniu cząstek próchnicznych głównie na odkrytych i pozbawionych roślinności obszarach.

Na terenie gminy Książki nie występują istotne źródła zagrożeń gleb, szczególnie ze strony przemysłu. Gmina Książki jest obszarem o niewielkim uprzemysłowieniu, a działalność przemysłowa w tym rejonie nie prowadzi do poważnego zanieczyszczenia gleb. Zanieczyszczenie gleb związane z rolnictwem związane jest szczególnie w przypadku stosowania chemicznych nawozów i pestycydów, które mogą przenikać do gleby oraz wód gruntowych. Gleby położone w sąsiedztwie drogi wojewódzkiej nr 543 są narażone na emisje zanieczyszczeń komunikacyjnych, w tym pyłami i metalami ciężkimi.

Należy podkreślić, iż przeważającą powierzchnię gminy zajmują gleby klasy bonitacyjnej III, które podlegają ochronie prawnej przed zmianą sposobu przeznaczania na cele nierolnicze. Gleby te stanowią ograniczenie dla rozwoju przestrzennego niektórych miejscowości. Sugeruje się, aby w związku z konieczności ochrony przestrzeni naturalnych oraz utrzymania równowagi między urbanizacją a środowiskiem w projekcie planu ogólnego grunty te znalazły się w strefie otwartej lub strefie produkcji rolniczej SR.

Zasięg przestrzenny tych gleb ilustruje mapa.

Ryc. 6 Gleby klasy III w gminie Książki (źródło: opracowanie własne na podstawie: geoportal.gov.pl)

Obszar gminy Książki to tereny głównie użytkowane rolniczo. W dużej mierze roślinność omawianego obszaru ukształtowała się pod wpływem dotychczasowego użytkowania (głównie agrocenozy pól uprawnych). W wyniku uprawy ziemi nastąpiła zmiana i zubożenie składu gatunkowego w stosunku do potencjalnej roślinności naturalnej. Dominuje roślinność pastwisk, łąk oraz pól uprawnych. Są to zbiorowiska trawiaste o zróżnicowanej wysokości, często roślinności trawiastej towarzyszą kępy samosiewów (krzewy, zadrzewienia).

W obrębie przedmiotowych terenów rozwinęła się również roślinność ruderalna – tereny odłogowanych pól uprawnych i nieużytkowanych w różnych fazach: ugory z roślinnością niską ruderalną, tereny przy drogach. Roślinność ruderalna reprezentuje głównie: jasnota biała, krwawnik pospolity, bodziszek łąkowy, maruna bezwonna, zespół bylicy pospolitej i wrotycza zwyczajnego. Wśród użytków zielonych zasadniczym składnikiem roślinności są zbiorowiska łąk świeżych (*Arrhenatheretalia elatioris*). Wykorzystywane są jako łąki kośne i pastwiskowe. W dolinach cieków występują tereny charakteryzujące się siedliskiem mniej lub bardziej wilgotnym z roślinnością wodolubną. Na terenach o zniszczonej pokrywie glebowo-roślinnej (ugory, nasypy, wydmy itp.) występują murawy piaszkowe różne. Murawy zazwyczaj tworzone są przez wąskolistne trawy z udziałem gatunków światłolubnych i psammofilnych (na siedliskach piaszczystych). Wśród siedlisk nieleśnych najwięcej jest naturalnych, eutroficznych zbiorników wodnych i torfowisk.

Tereny leśne występują głównie w okolicy jeziora Łopatki w miejscowości Łopatki Polskie, w miejscowościach: Osieczek, Brudzawki. W typie siedliskowym przeważają bory mieszane i ols boru mieszanego, porastają one mało urodzajne gleby wykształcone na sandrowych osadach piaszczysto-żwirowych. Wzdłuż drogi powiatowej Wąbrzeźno-Lębark w Osieczku znajduje się unikatowa w skali województwa aleja 121 drzew z igliczną trójcierniową.

Szatę roślinną obszaru gminy Książki, poza kompleksami leśnymi stanowią zadrzewienia przydrożne, śródpolne i przywodne. Na terenie gminy Książki liczne są zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne oraz przydrożne, które występują w sposób nieregularny po całym obszarze. Tworzą je grupy drzew i krzewów, rosnące głównie w zagłębieniach terenu – często bezodpływowych, czasem wypełnionych wodą – gdzie występuje podwyższony poziom wód gruntowych. Takie formy roślinności można spotkać na polach uprawnych, łąkach, pastwiskach, a także na stokach, skarpach, miedzach, wzdłuż cieków wodnych, zbiorników wodnych, dróg czy w parkach. Naturalne zespoły roślinne występują również w podmokłych obniżeniach, przy czym jest to roślinność wodna, bagienna i torfowa. Najczęściej spotykanymi gatunkami drzew i krzewów są: topola biała, jesion pospolity, klon zwyczajny i samosiejki brzozy, sosny, topoli osiki, dzikiego bzu, dzikiej róży oraz głogu. Drzewom towarzyszą zbiorowiska zielne z licznymi gatunkami traw oraz bylic. Brzegi jezior otoczone są pasem szuwaru wysokiego różnej szerokości, w którym dominują trzcina pospolita, pałka szerokolistna. Zadrzewienia te pełnią wiele istotnych funkcji – chronią glebę przed erozją, wspierają retencję wody, stanowią schronienie dla ptaków i drobnych zwierząt oraz poprawiają estetykę krajobrazu.

Głównie na terenach zurbanizowanych występują tereny zieleni urządzonej. Przez pojęcie zieleni urządzonej należy rozumieć zielen planowaną, której układ, fizjonomia oraz różnorodność są efektem przemysłanych działań człowieka. Formy zieleni urządzonej można traktować jako ekosystemy sztuczne, których przetrwanie często uzależnione jest od ingerencji

człowieka. Do form zieleni urządzonej zalicza się, poza parkami podworskimi, cmentarze, skwery, zieleńce, kwietniki, aleje i szpalery, klomby, ogródki działkowe, zieleń obiektów sportowych, ale także zielone dachy, itp. Szczególnie cennym przykładem zieleni komponowanej jest park w Zaskocz. Na jego terenie znajduje się pomnikowy dąb, jesion, platan oraz klon. Świadczą one o walorach przyrodniczych i kulturowych tego miejsca.

Zasoby fauny na terenie gminy Książki są zróżnicowane. Najbogatsze i najbardziej różnorodne związane są z kompleksami leśnymi w rejonie cieków wodnych, z obszarami jezior oraz terenów bagiennych i podmokłych. O składzie fauny decyduje urozmaicona rzeźba, sieć wód powierzchniowych, szata roślinna i zagospodarowanie terenu. Świat kręgowców związany jest ze środowiskiem wodnym i leśnym.

Z płazów i gadów spotyka się żabę jeziorkową, żabę moczarową, ropuchę szarą i zieloną, kumaka nizinny, traszkę grzebieniastą i zwyczajną, zaskrońca. Obszary torfowisk stanowią miejsce bytowania, żerowania i rozrodu wielu gatunków zwierząt łownych. Nietoperze reprezentowane są przez gatunki takie jak: karlik malutki, mroczek późny, gacek brunatny. Wilgotne tereny, małe i duże zbiorniki wodne, podmokłe łąki oraz rozlewiska, stanowią istotne siedliska dla wielu gatunków ptaków: żurawia, dudka, świerszczaka, perkoza dwuczubego, derkacza, remiza i świergotka łąkowego. Na terenie gminy spotkać można gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG m.in. bociana białego *Ciconia ciconia* oraz błotniaka stawowego *Circus aeruginosus*.

Obszar gminy Książki charakteryzuje się zróżnicowanymi walorami krajobrazowymi. Mimo tego, iż przeważająca część gminy znajduje się na polodowcowej wysoczyźnie morenowej, to fizjonomia krajobrazu wysoczyznowej części gminy jest zróżnicowana. Związane jest to z występowaniem: różnych rodzajów zabudowy, terenów lasów i zadrzewień, jezior oraz zróżnicowanej rzeźby terenu.

Najwybitniejsze walory krajobrazowe tworzą liczne zagłębienia wytopiskowe, formy polodowcowe, głównie wysoczyzna morenowa i wzgórza morenowe, a na północ od Książek pagórki kemów oraz ozy. W krajobrazie gminy Książki dominują formy polodowcowe, wśród których występują niewielkie, lecz wyraźnie zaznaczone ciągi moren czołowych. Te ukształtowania terenu, będące pozostałością po ostatnim zlodowaceniu, układają się w bardziej lub mniej czytelne pasma, tworząc łagodne wzniesienia i zagłębienia. Nadają one obszarowi malowniczy, falisty charakter i wpływają na lokalne warunki wodne i glebowe. Ponadto fizjonomia krajobrazu jest zróżnicowana poprzez występowanie: różnych form pokrycia terenu oraz różnych rodzajów zabudowy. W sposób wyraźny zaznacza się obszar miejscowości Książki, gdzie dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, występuje również zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, tereny usługowe oraz przemysłowe. Na terenach wiejskich, w przeważającej części występuje zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa jednorodzinna, która zlokalizowana jest głównie w miejscowościach: Osieczek, Łopatki, Zaskocz, Blizno i Blizienko. Charakterystycznym elementem krajobrazu na terenie gminy

Książki są zagłębienia bezodpływowe, tereny o płytkim poziomie zalegania wód gruntowych, tereny podmokłe występujące głównie w północnej części gminy. W przestrzeni gminy w sposób wyraźny zaznacza się również rozległy powierzchniowo teren torfowisk, bagien przez który przepływa Kanał Sicińskiego, z licznym systemem rowów melioracyjnych w okolicach miejscowości Zaskocz.

W krajobrazie gminy Książki istotne są także jeziora, które pełnią ważną rolę zarówno przyrodniczą, jak i krajobrazową. Występujące w północnej części gminy jezioro Blizno, w zachodniej części jezioro Łopatki oraz w południowo-wschodniej części jeziora: Wielkie, Pracza, Szenwaldzkie, Jaśmirek.

W strukturze przestrzennej gminy Książki występują nierównomiernie rozmieszczone tereny leśne i zadrzewienia, które stanowią istotny element lokalnego krajobrazu. Lasy te, choć nie zajmują dużej powierzchni w skali całej gminy, pełnią ważną funkcję ekologiczną i krajobrazową. Najczęściej występują w postaci niewielkich kompleksów leśnych lub pasów drzewnych towarzyszących dolinom rzek, obszarom podmokłym i granicom pól, w okolicy jeziora Łopatki w miejscowości Łopatki Polskie oraz w rejonie miejscowości: Osieczek, Brudzawki.

Ważną rolę w krajobrazie gminy Książki odgrywają także zadrzewienia śródpolne, przydrożne, zieleń przywodna, zieleń cmentarna, zieleńce, i ogrody przydomowe. Na terenie gminy ustanowiono dwa parki kulturowe. Park Kulturowy Kościół pw. Św. Marii Magdaleny w Łopatkach oraz Park Kulturowy Osieczek w Osieczku. Jednak akty prawne o ich ustanowieniu zostały anulowane. Ponadto na terenie gminy w sposób istotny w krajobrazie zaznacza się teren grodziska w Osieczku położony nad jeziorem Wielkim. Wszystkie te elementy struktury przestrzennej gminy pełnią funkcję krajobrazową podnosząc walory estetyczno-krajobrazowe.

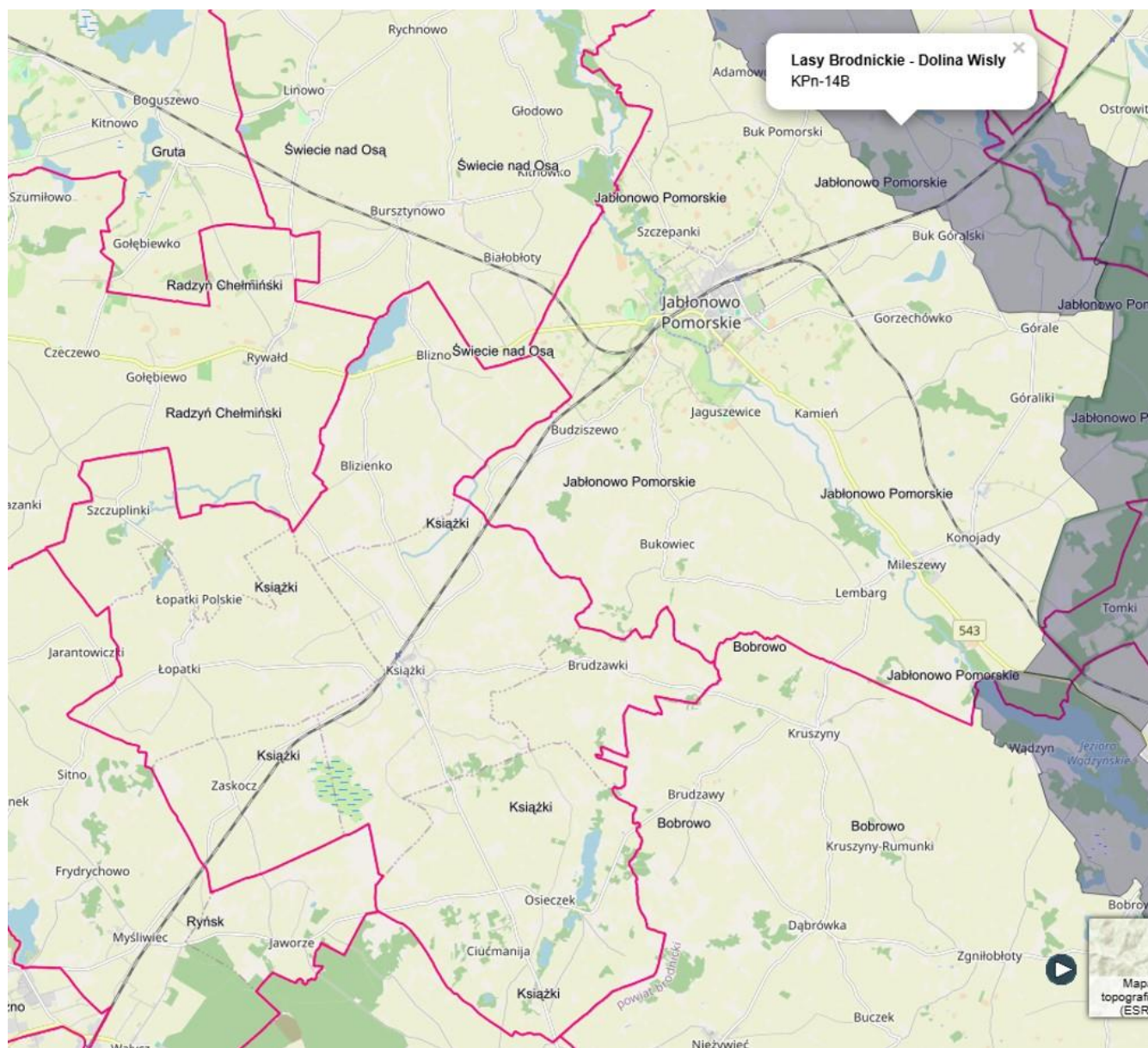
Na terenie gminy Książki znajdują się elementy przestrzenne, które podkreślają walory krajobrazowe gminy, należą do nich wieże kościołów: pw. Świętej Katarzyny Aleksandryjskiej w miejscowości Osieczek, pw. Świętej Trójcy w Książkach, pw. Świętej Marii Magdaleny w Łopatkach. Wzbogacają one przestrzeń, wpływają na jej estetykę oraz stanowią element kompozycji krajobrazowej.

W przestrzeni gminy występują dominanty krajobrazowe tj.: kominy, maszty telekomunikacyjne zlokalizowane w miejscowości Książki. Na obszarze gminy nie występują farmy fotowoltaiczne. Ponadto w południowej części gminy znajduje się 6 elektrowni wiatrowych zlokalizowanych w miejscowościach: Łopatki (1), Zaskocz (3) i Osieczek (2). Obniżają one wartości estetyczne krajobrazu. Kolejnym elementem dysharmonijnym w krajobrazie jest napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia znajdująca się w północnej części gminy. Znaczącą ingerencję w krajobraz stanowi droga wojewódzka nr 543, która przebiega w północnej części gminy prowadząc do fragmentacji obszaru gminy oraz powodująca zmiany w strukturze przestrzennej terenu.

Audyt krajobrazowy dla województwa kujawsko-pomorskiego przyjęty uchwałą nr LXI/851/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 września 2023 r. nie identyfikuje na terenie gminy Książki żadnych krajobrazów priorytetowych.

W celu zapewnienia migracji roślin, zwierząt i grzybów wyznacza się tzw. korytarze ekologiczne. Na terenie Polski jedynym kompleksowym i mającym solidne podstawy naukowe systemem korytarzy ekologicznych jest sieć korytarzy ekologicznych wyznaczonych przez ZBS PAN w Białowieży dla migracji dużych ssaków (wilka, rysia, jelenia i łośa). Na obszarze gminy Książki nie występują żadne korytarze ekologiczne.

Najbliższy korytarz KPN-14B „Lasy Brodnickie – Dolina Wisły” znajduje się w odległości około 6 km na wschód i północny-wschód, co ilustruje mapa.

Ryc. 7 Gmina Książki na tle korytarzy ekologicznych migracji dużych ssaków (źródło: opracowanie własne na podstawie: mapa.korytarze.pl)

Korytarz KPn-14B „Lasy Brodnickie – Dolina Wisły” jest odnogą Korytarza Północnego (KPn). Przebiega przez dolinę Wisły do Borów Tucholskich, Pojezierza Kaszubskiego, Puszczy Koszalińskiej, Goleniowskiej i Wkrzańskiej. Korytarze ekologiczne nie są formami ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody, jednak wszelka działalność inwestycyjna w obrębie korytarzy ekologicznych powinna być tak projektowana, aby zapewnić ich drożność.

Obszar gminy Książki w przeważającej części zbudowany jest z utworów gliniastych i gliniasto-piaszczystych, trudno przepuszczalnych, co przy małej lesistości utrudnia infiltrację wód opadowych i rozwój sieci hydrograficznej. Teren gminy położony jest w obrębie dorzecza Wisły, w zlewni Osy – jej prawobocznego dopływu. Powierzchnia ta drenowana przez lewobrzeżny dopływ Osy - rzekę Lutrynę i jej lewobrzeżne dopływy Kanał Siciński i Kanał Bacha. Kanał Siciński odwadnia północno-wschodnią i centralną część gminy. Wschodnia i południowa część gminy leży w zlewni Kanału Bacha, do którego odchodzą liczne kanały, ciek oraz rowy melioracyjne. Przez teren gminy przebiega odcinek przyjmujący nazwę Mała Bacha. Zlewnie Kanału Bacha, Kanału Sicińskiego rozdziela dział wodny czwartego rzędu.

Na terenie gminy występuje gęsta sieć cieków okresowych i epizodycznych, co wiąże się z rzeźbą terenu i wykształceniem utworów powierzchniowych. Występują one głównie w południowej części gminy, na terenach o gęstej sieci obniżeń terenowych, w których okresowo, na nieprzepuszczalnym podłożu, gromadzą się wody opadowe i roztopowe. Cieki okresowe odprowadzają nadmiar tych wód.

Drugim bardzo ważnym elementem układu hydrograficznego, cennym gospodarczo, są jeziora i oczka jeziorne dość licznie występujące na obszarze gminy. W granicach administracyjnych gminy Książki znajduje się 6 jezior o powierzchni powyżej 1 ha. Największym jeziorem jest Blizno położone przy północnej granicy gminy, którego powierzchnia wynosi 49,2 ha. Maksymalna głębokość sięga 12,2 m. Jest to typowe jezioro rynnowe, o wydłużonym kształcie i dość stromy stokach rynny jeziornej. W rynn timerce polodowcowej na południowy-wschód od Osieczka znajdują się trzy jeziora: Wielkie o powierzchni 30,2 ha i maksymalnej głębokości 4 m, Pracza o powierzchni 10,7 ha i Szenwaldzie o powierzchni 10 ha. Są to jeziora rynnowe, o wydłużonym kształcie zgodnie z przebiegiem rynn timerce polodowcowej. W północno-zachodniej części gminy znajduje się kolejne jezioro rynnowe – Łopatki o powierzchni 8,7 ha. Najmniejszym jeziorem jest Jaśmirek o powierzchni około 2,2 ha, które znajduje się w południowej części gminy.

Poza jeziorami, na terenie gminy Książki, występuje gęsta sieć niewielkich zbiorników wodnych pochodzących z wytopienia brył martwego lodu w obniżeniach międzymorenowych, są to tzw. „oczka wytopiskowe”. Powierzchnia tych zbiorników rzadko przekracza 0,5 ha. W sieci hydrograficznej gminy, ważną rolę odgrywają również mokradła i tereny podmokłe.

Ważnym zagadnieniem dotyczącym wód powierzchniowych jest ich retencja, czyli zdolność gromadzenia i przetrzymywania jej przez określony czas dla wykorzystania w chwili wystąpienia największego zapotrzebowania. Zdolność tę posiadają mokradła, las, grunt i gleba wraz z pokryciem a głównie zbiorniki wodne naturalne i sztuczne, w których woda gromadzi się w okresie wystąpienia nadmiarów. Woda ta może być oddawana podczas wystąpienia deficytów. Retencja ma również za zadanie regulację i kontrolę obiegu wody w środowisku. Na obszarze gminy funkcjonują systemy melioracyjne. W największym stopniu zmeliorowana jest zlewnia Kanału Sitno, Kanału Książki i Małej Bachy.

Pod względem hydrogeologicznym gmina Książki, tak jak cały rejon wąbrzeski, zaliczona jest do regionu północno-mazowieckiego makroregionu wschodniego Niżu Polskiego tworzącego 3 ciągle piętra wodonośne (kredowe, trzeciorzędowe i czwartorzędowe). Lokalnie sytuacja ta wykazuje nawet duże modyfikacje, tzn. istnienie więcej niż 3 poziomów wodonośnych, bądź brak któregoś z nich (Malinowski 1991). Według podziału hydrologicznego Polski (A.S. 1990, na podstawie objaśnień do mapy geologiczno-gospodarczej Polski, ark. Książki) gmina położona jest w paśmie zbiorników wód czwartorzędowych pojeziernych oraz na obszarze trzeciorzędowej subniecki warszawskiej. Podział Sukowskiej (1984 r.) kwalifikuje gminę do rejonu mazurskiego podzielony na rejon Łopatek, oraz Chełmży i Lipna.

Na terenie gminy ujmowane są i rozpoznawane wody w utworach czwartorzędowych. Warstwy wodonośne występują tu na głębokości od 17,0 do 55,0 m, a ich strop zalega na rzędnej 69-84 m n.p.m. Miąższość ujmowanych warstw sięga 4,0-26,0 m.

Na terenie gminy nie występują główne zbiorniki wód podziemnych oraz obszary wysokiej i najwyższej ochrony.

Zagrożenie związane z powodzią na terenie gminy Książki nie występuje. Nie ma tu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (woda 1%), ani obszarów szczególnego zagrożenia powodzią na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (woda 10%). Z tego względu nie obowiązują tu zasady dotyczące zabudowy i zagospodarowania terenów określone w art. 166 ustawy – Prawo wodne.

Należy ponadto zwrócić uwagę, że przy wprowadzaniu nowej zabudowy oraz sieci i urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacyjnej na tereny dotychczas użytkowane rolniczo zmianie ulegają stosunki wodne. W szczególności należy zwrócić uwagę na fakt potencjalnej możliwości utraty drożności systemów melioracyjnych. Konieczne jest zapewnienie odprowadzania nadmiaru wód w szczególności wód opadowych poprzez stosowanie odpływu podziemnego, w miejsce dotychczasowego systemu rowów powierzchniowych. Wody opadowe z terenów utwardzonych (dróg i parkingów) powinny być ujmowane do kolektorów i podczyszczane, jeśli wymagają tego przepisy szczególne, natomiast wody z pozostałych terenów powinny być retencjonowane i wykorzystywane do nawadniania.

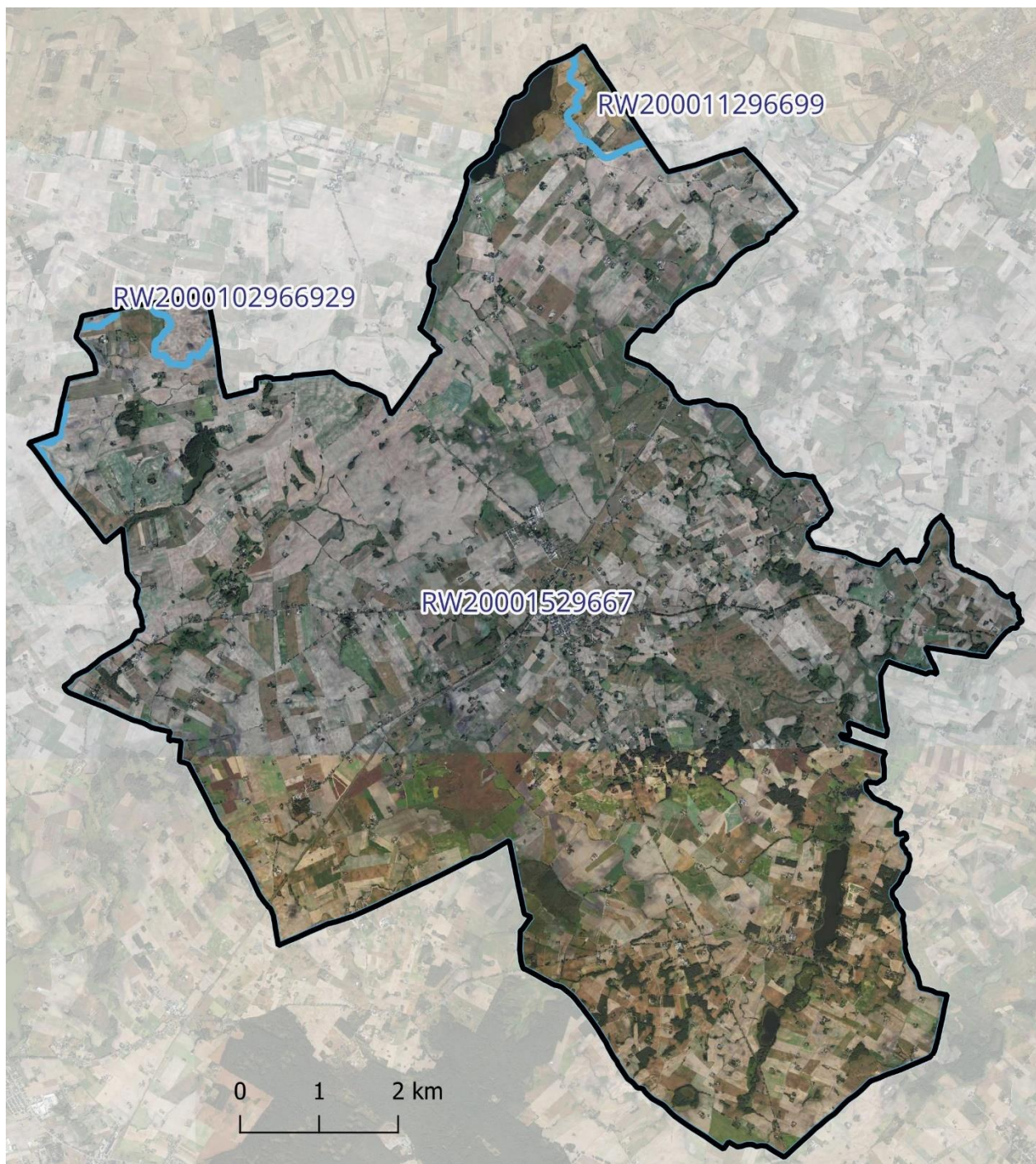
Gmina Książki znajduje się w granicach trzech jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych:

RW20001129699 Osa od jez. Płowęż do ujścia,

RW2000102966929 Radzyńska Struga,

RW200011296699 Lutryna od Kanału Sicińskiego do ujścia.

Ilustruje to mapa.

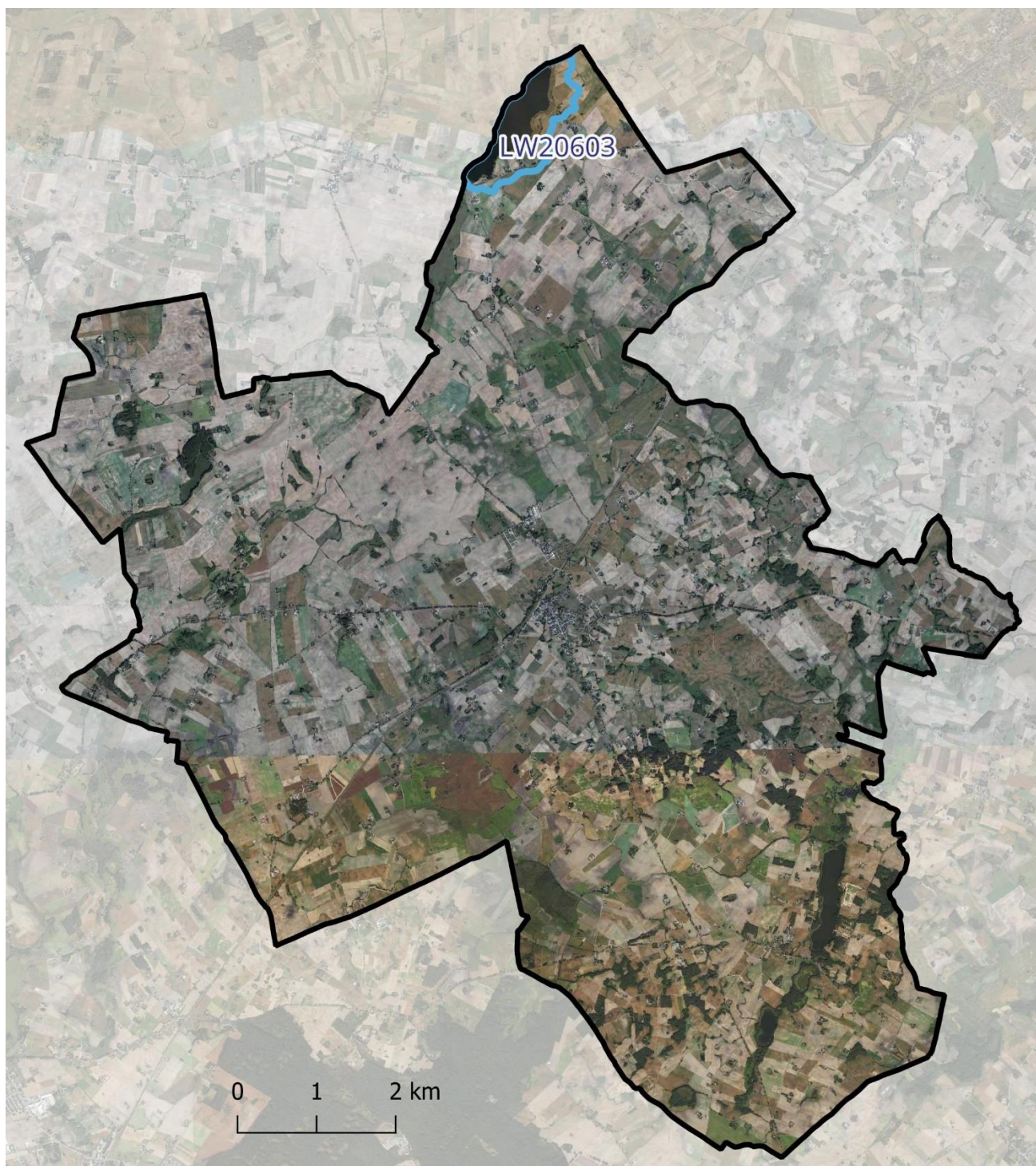

Ryc. 8 Jednolite części wód powierzchniowych rzecznych w gminie Książki (źródło: opracowanie własne na podstawie: wody.isok.gov.pl)

Na terenie gminy znajduje się jedna jednolita część wód powierzchniowych jeziornych:

LW20603 Blizinki.

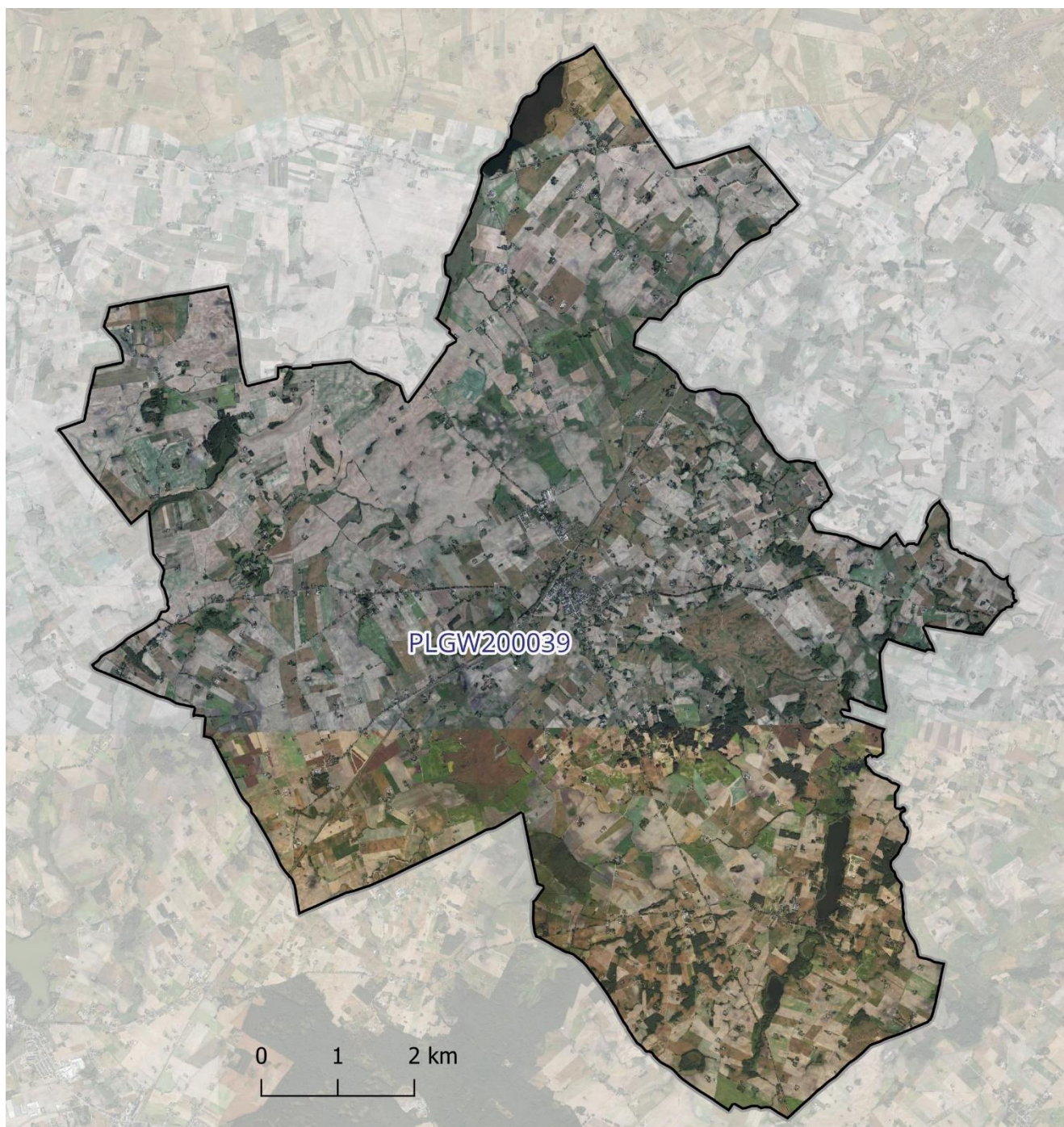
Ilustruje to mapa.

Ryc. 9 Jednolite części wód powierzchniowych jeziornych w gminie Książki (źródło: opracowanie własne na podstawie: wody.isok.gov.pl)

Gmina Książki leży w zasięgu jednej jednolitej części wód podziemnych: PLGW200039 o ogólnie dobrym stanie wód.

Ilustruje to mapa.

Ryc. 10 Jednolite części wód podziemnych w gminie Książki (źródło: wody.isok.gov.pl)

Klimat obszaru gminy Książki należy do typu przejściowego, charakterystycznego dla całego Nizżu Polskiego. Gmina wg regionalizacji klimatycznej Alojzego Wosia leży w granicach regionu klimatycznego IX „Chełmińsko-Toruńskiego”.

Klimat gminy jest typowo przejściowym między klimatem morskim, a kontynentalnym. Znajduje to wyraz w dużej zmienności i różnorodności układów pogody. Średnia roczna temperatura powietrza atmosferycznego kształtuje się na poziomie $6,9^{\circ}\text{C}$. Najchłodniejszy miesiąc to styczeń, w którym średnia temperatura wynosi $-3,8^{\circ}\text{C}$, najcieplejszym natomiast lipiec z temperaturą $17,3^{\circ}\text{C}$. Obszar ten charakteryzuje się zimą, trwającą 91 dni, z kolei lato trwa 90 dni. Liczba dni pogodnych to około 50, a pochmurnych 130. Na obszarze tym, najczęściej występują wiatry zachodnie – 13,1%, a wiatry z całego sektora zachodniego (W, NW i SW) występują przez 44,5% przypadków w roku. Z kolei najrzadziej występują wiatry z południa (7,7%) i północy (8,6%). Wiatry najczęściej wieją z prędkością 1-2 m/s i są klasyfikowane, jako bardzo słabe oraz słabe - 2-4 m/s. Występują one w 70% przypadkach. Wieją najczęściej latem i jesienią. Tak duża ilość wiatrów słabych i bardzo słabych świadczy o występowaniu warunków niekorzystnych do rozprzestrzeniania ewentualnych zanieczyszczeń powietrza.

Dla obszaru gminy Książki, mimo średnich rocznych opadów rzędu 550 mm, klimatyczny bilans wody (ujemna różnica między opadami, a parowaniem) wynosi 115 mm. Tak duże niedobory wody istotnie determinują warunki produkcji rolniczej.

Warunki topoklimatyczne czyli tzw. klimatu lokalnego, uzależnione są od wielu czynników, do których przede wszystkim należą: ukształtowanie terenu, ekspozycja zboczy, użytkowanie i sposób zagospodarowania terenów oraz intensywność zabudowy. Jako najbardziej korzystne dla zabudowy należy uznać tereny płaskie lub nieznacznie nachylone w kierunku południowym i zachodnim zbocza. Najmniej korzystne warunki topoklimatyczne panują na terenach podmokłych, o płytkim poziomie zalegania wód gruntowych oraz tereny o ekspozycji w kierunku północnym. Na tych terenach nie należy planować nowej zabudowy. W tym kontekście daje się zauważyć lokalny podział klimatyczny gminy. Północna część położona w dolinie Osy charakteryzuje się większą wilgotnością, bardziej równomierną temperaturą średnią, lecz jednocześnie predyspozycjami do zalegania mgieł i przygruntowych przymrozków. Na terenie gminy nie zaznacza się zjawisko „wysp ciepła” charakterystycznych dla terenów silnie zurbanizowanych. Wysoczyzna morenowa charakteryzuje się większą zmiennością temperatur oraz okresowo silnymi wiatrami.

Obszar gminy charakteryzuje się stosunkowo korzystnym topoklimatem. Przeważającą powierzchnię zajmują tereny o korzystnym klimacie lokalnym dla lokalizacji budownictwa mieszkaniowego, usługowego, ogrodnictwa, turystyki i rekreacji. Są to tereny przeważnie płaskie lub o zboczach dość łagodnie nachylonych.

Na terenie gminy nie występuje problem nadmiernego zanieczyszczenia powietrza, bowiem według dokonanych klasyfikacji (Raporty WIOŚ, GIOŚ) gmina Książki niezmiennie znajduje się w najkorzystniejszej klasie A, tak w klasyfikacji ogólnej, jak i w klasyfikacjach dokonanych dla poszczególnych zanieczyszczeń. Nie ma więc potrzeby podejmowania szczególnych działań ochronnych.

Na terenie gminy Książki nie występują znacząco uciążliwe źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Najistotniejsze zanieczyszczenia to emisje energetyczne z gospodarstw domowych korzystających z tradycyjnych źródeł energii, z zakładów produkcyjnych (głównie w Książkach, Osieczku, Łopatkach, Bliźnie i Zaskoczku), z drogi wojewódzkiej, parkingów i obiektów komunalnych. Uciążliwe mogą być emisje odorów z ferm tuczu przemysłowego zwierząt sąsiadujących z zabudową mieszkaniową oraz z obiektów produkcyjnych. Głównym sposobem zaopatrzenia ludności w ciepło są źródła indywidualne.

Wyniki generalnego pomiaru ruchu GPR z 2020/2021 r. w rejonie gminy Książki wskazują na niewielkie natężenie ruchu pojazdów na drogach wojewódzkich prowadzących przez terytorium gminy. Na odcinku drogi wojewódzkiej nr 543 prowadzącej przez teren gminy (wieś Blizno) średnie natężenie ruchu wyniosło 4946 pojazdów na dobę (odcinek pomiędzy Jabłonowem Pomorskim a Radzyniem Chełmińskim). W porównaniu z wynikami poprzednich pomiarów notuje się wzrastające natężenie ruchu pojazdów, a tym samym wzrost uciążliwości. Uciążliwość dróg powiatowych jest niewielka.

Ilustruje to poniższa rycina.

Ryc. 13 Rejon gminy Książki na tle mapy średniego natężenia ruchu pojazdów (źródło: Generalny Pomiar Ruchu 2020/2021)

Pozostałe drogi oraz linia kolejowa charakteryzują się znacznie mniejszą uciążliwością w zakresie emisji spalin.

Istotnym źródłem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego jest tzw. niska emisja. Zalicza się ją do emisji powierzchniowej. Jest to emisja z kominów palenisk domowych, gdzie emitor (komin) odprowadzający spaliny znajduje się na stosunkowo niewielkiej wysokości. Uciążliwość związana z niską emisją jednakże charakteryzuje się wahaniami sezonowymi. W sezonach grzewczych wzrost zanieczyszczeń związany jest ze spalaniem paliw kopalnych w paleniskach domowych. W obrębie obszaru gminy większość palenisk to tradycyjne systemy ogrzewania bazujące na paliwa stałych (węgiel, miał węglowy, drewno). Nowa zabudowa jest już w dużej części wyposażana w nowoczesne systemy ogrzewania niskoemisyjne i bezemisyjne np. pompy ciepła. Gmina dotychczas nie została zgazyfikowana.

Wyniki monitoringu powietrza prowadzone przez GIOŚ Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Bydgoszczy za 2023 rok wskazują na ogólnie dobrą jakość powietrza w strefie kujawsko-pomorskiej, do której należy m.in. gmina Książki. Ocena pod kątem ochrony zdrowia do klasy C zakwalifikowała strefę ze względu na przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. Przekroczony został poziom celu długoterminowego ozonu – klasa D2. W strefie w ostatnich latach występuje niski poziom zanieczyszczenia powietrza (poniżej poziomów dopuszczalnych/docelowych) dla następujących substancji: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, benzen, tlenek węgla oraz oznaczane w pyłe zawieszonym PM₁₀ metale: ołów, arsen, kadm i nikiel. Szczególną uwagę zwrócić należy na wysokie stężenia benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀. Podobnie jak w latach poprzednich, wysokie wartości stężeń tego zanieczyszczenia rejestrowano w okresach grzewczych (styczeń – marzec, październik – grudzień). Przekroczenie poziomu docelowego B(a)P zarejestrowano w 2023 r. na sześciu spośród jedenastu stacji pomiarowych w województwie. Przekroczeń tych nie odnotowano m.in. w gminie Książki.

W odniesieniu do kryterium ochrony roślin, w 2023 r. pomiary jakości powietrza oraz obiektywne szacowanie oparte na wynikach modelowania nie wykazały przekroczeń poziomów dopuszczalnych określonych dla dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz poziomu docelowego ozonu. Przekroczenia w strefie kujawsko-pomorskiej stwierdzono w przypadku ozonu w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego. W porównaniu z oceną roczną jakości powietrza za rok 2022, poprawa klasy strefy kujawsko-pomorskiej wystąpiła w przypadku pyłu zawieszonego PM₁₀ (zmiana z klasy C na A). Poza redukcją poziomu benzo(a)pirenu nie ma zatem konieczności podejmowania działań naprawczych.

Jednolite części wód powierzchniowych rzecznych na obszarze gminy Książki odznaczają się zróżnicowanym stanem:

- RW20001129699 Osa od jez. Płowęż do ujścia. Jest to naturalna część wód. Odnacza się umiarkowanym stanem ekologicznym i ogólnie złym stanem wód. Presje to: odpływ miejski (wody opadowe) oraz nawożenie i depozycja oraz źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone), budowle piętrzące, rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; rozproszone - rolnictwo, leśnictwo. Jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego.
- RW2000102966929 Radzyńska Struga. Jest to naturalna część wód. Odnacza się umiarkowanym stanem ekologicznym i ogólnie złym stanem wód. Presje to: nawożenie i depozycja, eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym), prostowanie koryta. Jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego.
- RW200011296699 Lutryna od Kanału Sicińskiego do ujścia. Jest to naturalna część wód. Odnacza się umiarkowanym stanem ekologicznym, stanem chemicznym poniżej dobrego i ogólnie złym stanem wód. Presje to: nawożenie i depozycja, budowle regulacyjne, rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; rozproszone - rolnictwo, leśnictwo. Jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego.

Jednolita część wód jeziornych LW20603 Blizinki to naturalna część wód, odnacza się dobrym stanem chemicznym, jest niezagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego.

Na obszarze gminy Książki źródłem zanieczyszczeń wód jest zarówno sfera gospodarki komunalnej, jak i spływy obszarowe z terenów rolniczych. Dlatego w planowaniu zagospodarowania przestrzennego należy dużą wagę przywiązywać do rozwiązań w zakresie gospodarki ściekowej.

Obszar gminy Książki prezentuje przeciętne walory przyrodnicze i z tego względu nie został dotychczas objęty ochroną prawną. Nie ma tu rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Nie ma tu żadnych obszarów Natura 2000. Z tego względu nie obowiązują ściśle określone zakazy, czynna ochrona ekosystemów lub konieczność zachowania przedmiotów ochrony i integralności obszarów.

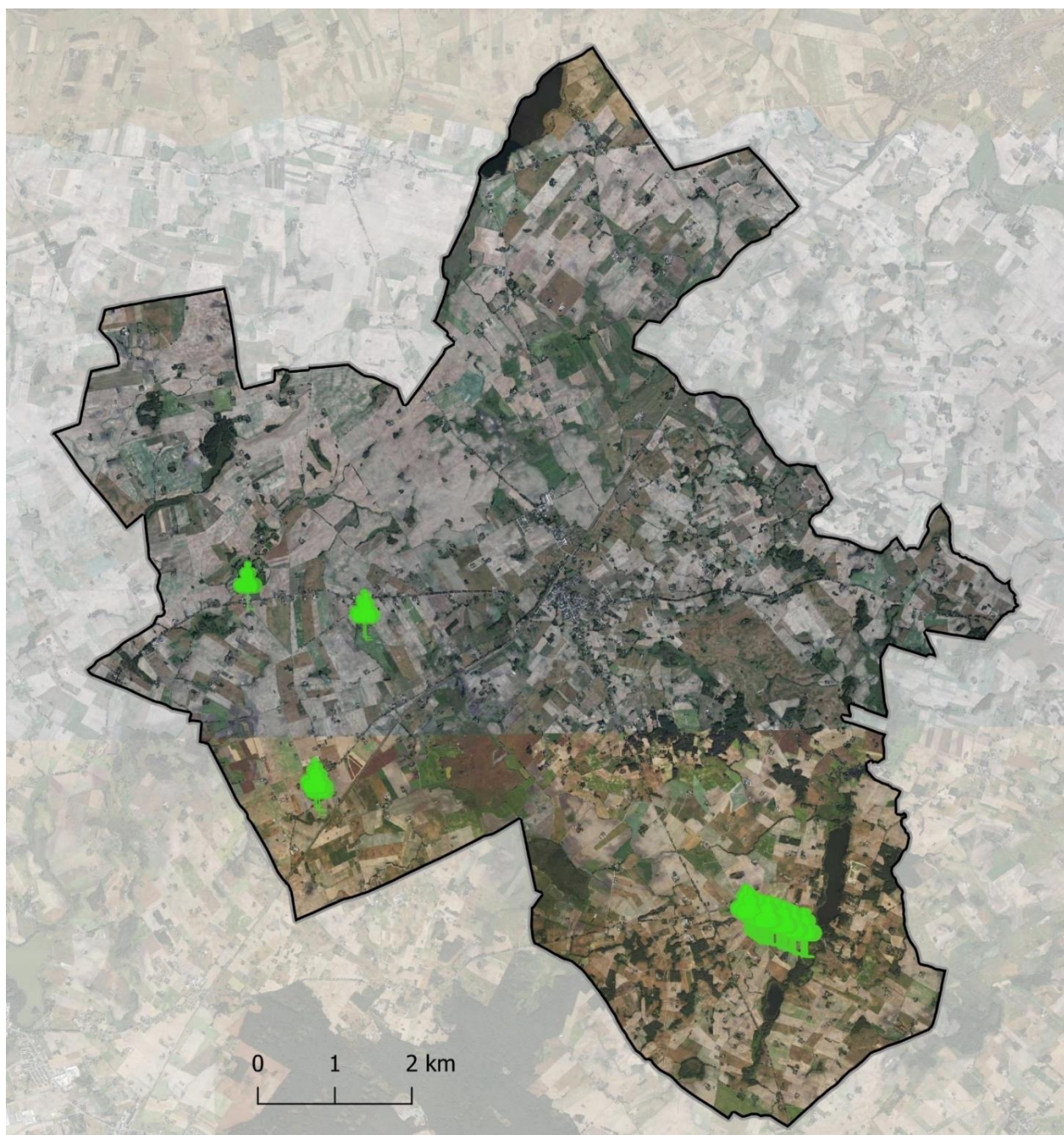
Natomiast przeważająca część gminy to tereny występowania użytków rolnych o wysokiej przydatności rolniczej klasy bonitacyjnej III, które są chronione przed przeznaczaniem na cele nierolnicze. Tereny lasów są chronione przed przeznaczaniem na cele nieleśne. Zmiany przeznaczenia tych gruntów na cele inwestycyjne odbywają się w trybie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarze gminy Książki, według danych GDOŚ, znajduje się 8 uznanych pomników przyrody. Tą formą ochrony obejmuje się pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiętkowej i krajobrazowej odznaczających się indywidualnymi wyróżniającymi je cechami. Chronione są

między innymi: drzewa pojedyncze, aleja drzew i grupy drzew, objęte ochroną ze względów naukowo-dydaktycznych na walory krajobrazowe.

Najstarsze pomniki przyrody zostały ustanowione na terenie gminy w 1982 roku. Najwięcej pomników znajduje się na terenie parku w Zaskoczku (dąb, jesion, platan i klon pospolity). Cennym przyrodniczo pomnikiem przyrody jest aleja 121 drzew: igliczni trójcierniowej przy drodze powiatowej w Osieczku. Ponadto pomnikami przyrody są: buk pospolity przy szkole w Łopatkach, dwa dęby szypułkowe w Łopatkach.

Lokalizację pomników przyrody pokazano na mapie do niniejszego opracowania i na niżej zamieszczonej mapie.

Ryc. 12 Pomniki przyrody w gminie Książki (źródło: opracowanie własne na podstawie: geoportal.gov.pl)

Ochroną jako użytki ekologiczne obejmuje się śródleśne bagna oraz podmokłe łąki i pastwiska - pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk. Na terenie gminy Książki nie uznano żadnych użytków ekologicznych.

Ze względu na położenie gminy Książki na terenie polodowcowej wysoczyzny morenowej, obszar gminy odznacza się przeciętnymi walorami krajobrazowymi. Mimo to, niektóre obszary w gminie odznaczają się wysokimi walorami krajobrazowymi. Są to: jezioro Blizno wraz z otoczeniem, jezioro Łopatki z otoczeniem, rynna polodowcowa w Osieczku z jeziorami: Wielkim, Szenwaldzkim i Pracza oraz pomnikową aleją igliczni trójcierniowej, teren występowania pagórków morenowych między Książkami a Osieczkiem. W projekcie planu ogólnego wyznaczono w tych rejonach strefę otwartą SO lub strefę zieleni i rekreacji SN z niezbyt rozbudowanym profilem funkcjonalnym, aby nie stwarzać warunków do degradacji walorów krajobrazowych.

Szczegółową charakterystykę stanu i funkcjonowania środowiska gminy Książki przedstawiono w opracowaniu ekofizjograficznym, nie podlegającym procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w którym zapisano szereg uwag, zaleceń i wniosków, a w tym m.in.:

Ograniczeniom związanym z koniecznością ochrony zasobów środowiska powinny podlegać:

- tereny urodzajnych gleb,
- tereny zespołów parków podworskich i pomniki przyrody,
- tereny lasów,
- tereny jezior i ich pasów przybrzeżnych,
- tereny bagienne i podmokłe.

Ograniczeniom związanym z występowaniem uciążliwości i zagrożeń środowiska powinny podlegać:

- strefy krawędziowe rynien jeziornych,
- strefy ochronne wokół elektrowni wiatrowych,
- strefy ochronne wzdłuż napowietrznej linii elektroenergetycznej,
- tereny w sąsiedztwie zakładów przemysłowych i zakładów produkcji rolnej,
- tereny w sąsiedztwie dróg i linii kolejowej.

V.PROBLEMY ORAZ CELE OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU PLANU

Analiza uwarunkowań ekofizjograficznych, w tym ocena walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszaru gminy Książki wskazuje, że w dalszym ciągu będzie tu następował umiarkowany (zróżnicowany) rozwój procesów urbanizacyjnych. Decydują o tym zarówno położenie geograficzne, uwarunkowania środowiska przyrodniczego, wysoka w większości rolnicza przydatność gleb, walory kulturowe, warunki społeczno-gospodarcze i demograficzne oraz dostępność komunikacyjna i rozwój systemów komunikacyjnych i technicznych.

Można przewidywać, iż rozwój urbanizacji będzie przebiegać w najbardziej dynamicznym tempie na terenach wsi gminnej Książki oraz wsi Osieczek, Łopatki, Blizno i Zaskocz. Rozwój urbanizacji odbywać się będzie przede wszystkim kosztem funkcji rolniczej, lecz będą to głównie grunty o niskiej przydatności rolniczej. Atrakcyjnymi terenami dla zabudowy turystycznej i rekreacyjnej są grunty w otoczeniu Jeziora Wielkiego w Osieczku. Jednocześnie należy zauważyć, że w większości wysoka rolnicza przydatność gleb, napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia, elektrownie wiatrowe, ograniczają rozwój zabudowy. Barierą dla rozwoju zabudowy są również obszary bagienne i podmokłe.

Na terenie gminy nie ma ograniczeń lokalizacji zabudowy i zainwestowania w związku z brakiem obszarów podlegających ochronie prawnej w zakresie przyrody i krajobrazu. Nie ma tu parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu ani obszarów Natura 2000. Przez teren gminy nie prowadzą korytarze ekologiczne.

Pozostawienie obszaru gminy w dotychczasowym użytkowaniu nie prowadziłoby do nasilania procesów niekorzystnych zmian w środowisku. W dalszym ciągu podstawowe funkcje gminy tj. osadnictwo i gospodarka rolna kształtowałyby mozaikowy obraz przestrzenny gminy.

Pozostawienie gruntów o niskiej przydatności rolniczej o glebach wykształconych na osadach piaszczystych w użytkowaniu rolniczym powodowałoby nasilające się procesy erozji wietrznej objawiającej się wywiewaniem cząstek próchnicznych z gleby. Użytkowanie rolnicze terenów o znacznych spadkach wiązało by się z nasilaniem procesów erozji wodnej powierzchniowej.

Zagospodarowanie i użytkowanie terenu gminy Książki jest niejednorodne. Przeważająca część przestrzeni to tereny ze zdecydowaną przewagą użytków rolnych, przy czym w części północnej i środkowej przeważają gleby wysokoprodukcyjne, natomiast w części południowej występują głównie gleby o niskiej przydatności rolniczej. W środkowej części gminy znajduje się zwarta zabudowa ośrodka gminnego – wsi Książki, w której zamieszkuje ponad 40% wszystkich mieszkańców gminy. Poza tym sieć osadnicza jest w większości rozproszona. Mozaikę z terenami użytków rolnych stanowią enklawy leśne, zadrzewienia, parki podworskie, nieużytki rolnicze, jeziora, oczka wodne, bagna i mokradła oraz tereny zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej i produkcyjnej. Pod względem

rozwoju procesów urbanizacyjnych gmina rozwija się nierównomiernie. Tereny wsi gminnej Książki oraz wsi: Osieczek, Łopatki, Blizno i Zaskocz to główne tereny postępującej urbanizacji. Obserwuje się tam zmianę terenów dotychczas użytkowanych rolniczo na cele zabudowy.

Zagrożenia stanu środowiska gminy Książki dotyczą głównie przekształceń powierzchni ziemi, zmian krajobrazu, wód i powietrza.

Zmiany powierzchni ziemi mogą być ograniczone poprzez nie lokalizowaniem zabudowy i zainwestowania na stromych stokach oraz przestrzeganiu wysokich udziałów powierzchni biologicznie czynnej.

Zmiany krajobrazu powinny być ograniczane przez nie lokalizowanie budynków i budowli dysharmonijnych w krajobrazie, unikanie lokalizacji budynków i budowli na wyniesieniach wysoczyzny morenowej, realizację zabudowy o stonowanej kolorystyce, unikanie lokalizacji obiektów wielkogabarytowych, nie lokalizowanie zabudowy przesłaniającej obiekty cenne architektonicznie i widokowo, a także ich przedpola ekspozycji.

Stan wód jest zdeterminowany zarówno emisją ścieków komunalnych, jak również tzw. zanieczyszczeniami obszarowymi. Ścieki z części gminy są unieszkodliwiane poza terenem gminy – w mieście Wąbrzeźno. Wyznaczona aglomeracja „ściekowa” Wąbrzeźno o łącznej liczbie RLM 19861 obejmuje m.in. wsie: Książki, Zaskocz, Brudzawki, położone w Gminie Książki. Rozwiązaniem problemu powstających ścieków na obszarach zurbanizowanych tj. wsi znajdujących się w zasięgu aglomeracji ściekowej będzie dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnych. Na terenach gdzie sieć kanalizacyjna nie zostanie zbudowana sposobem unieszkodliwiania ścieków będzie zastosowanie szczelnych zbiorników bezodpływowych, z których ścieki będą dowożone taborem asenizacyjnym do punktu zlewnego oczyszczalni, jak również indywidualnych systemów zapewniających odpowiedni poziom ochrony środowiska jednocześnie spełniających standardy w zakresie ochrony środowiska naturalnego, tzw. przydomowych oczyszczalni ścieków.

Stan powietrza zależy zarówno od emisji energetycznych, jak i komunikacyjnych. Gmina Książki nie jest zbiorczo uciepłowniona, nie posiada także sieci gazu przewodowego. Ogólnie na terenie gminy przeważa ogrzewanie budynków piecami na paliwa stałe (węgiel, miał węglowy, drewno). W ostatnich latach, szczególnie przy realizacji nowych budynków, stosowane są odnawialne źródła energii, głównie pompy ciepła. Stosowane są też nieliczne kotły gazowe. Największym emitorem komunikacyjnym jest droga wojewódzka i drogi powiatowe. Uciążliwość linii kolejowej Toruń Wschodni – Iława jest umiarkowana. Reasumując należy stwierdzić, że zarówno zanieczyszczenia komunikacyjne oraz energetyczne powodują niewielkie uciążliwości w zakresie emisji hałasu oraz gazów i pyłów. Można się spodziewać, że generalnie jakość powietrza na terenie gminy nie będzie się pogarszać.

Projekt planu ogólnego gminy Książki wyznacza poszczególne strefy planistyczne. Zostało to wykonane głównie w oparciu o już istniejącą zabudowę oraz obowiązujące miejscowe planu zagospodarowania przestrzennego. Dla stref: SW, SJ, SZ, SU, SP, SR, SI, SN, SC racjonalnie określono gminne standardy urbanistyczne: maksymalną nadziemną intensywność zabudowy, maksymalny udział powierzchni zabudowy, maksymalną wysokość zabudowy, minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej.

Brak precyzyjnych zakresów profilu dodatkowego i standardów urbanistycznych odnośnie możliwego sposobu zagospodarowania stref mógłby prowadzić do nieładu urbanistycznego, degradacji powierzchni ziemi, degradacji krajobrazu. Mógłby prowadzić do nieodwracalnych niekorzystnych zmian fizjonomii krajobrazu, realizacji funkcji kolizyjnych względem siebie, a również przez realizację inwestycji dysharmonijnych w krajobrazie

Problemem ochrony środowiska istotnym z punktu widzenia realizacji projektu planu ogólnego jest zapewnienie jak najmniejszego negatywnego oddziaływania na środowisko (w szczególności na powierzchnię ziemi, wodę, krajobraz i powietrze) możliwego zainwestowania w poszczególnych strefach planistycznych, nie dopuszczenie do wyznaczenia stref w których była by możliwość realizacji zabudowy o dużej intensywności na terenach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz wrażliwych na degradację.

Realizacja regulacji zawartych w projekcie planu ogólnego nie pozostaje w sprzeczności z celami ochrony środowiska ustanowionym na szczeblu międzynarodowym wspólnotowym i krajowym istotnym z punktu widzenia projektu planu.

Ze szczebla międzynarodowego i wspólnotowego wzięto pod uwagę cele zapisane w takich dokumentach, jak:

- Europejska Konwencja Krajobrazowa;
- Przekształcenie naszego świata: Agenda na Rzecz zrównoważonego Rozwoju 2030;
- Porozumienie Paryskie;
- Czysta planeta dla wszystkich;
- Europejski Zielony Ład;
- Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030. Przywracania przyrody do naszego życia;
- Nowa Karta Lipska;
- Strategia na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności;
- 8 Program działań w zakresie środowiska „Wspólnie odwracamy tendencje”.

Cele środowiskowe w nich zawarte dotyczą przede wszystkim potrzeby poprawy efektywności energetycznej, ograniczenia zużycia energii i zasobów, zwiększenia udziału energii odnawialnej, adaptacji do zmian klimatu, dążenia do neutralności klimatycznej i zachowania różnorodności biologicznej.

Ich wdrożenie, uszczegółowienie i rozwinięcie w zakresie celów ochrony środowiska stanowią dokumenty szczebla krajowego, takie jak:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030;
- Polityka ekologiczna państwa 2030;
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności;
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030;
- Program wodno-ściekowy kraju;
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły;
- Polityka energetyczna Polski do 2040 roku;
- Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do roku 2025 (z perspektywą do 2030 oraz do 2040);
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2022- AKPOŚK 2022;
- Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030.

Z celów ochrony środowiska w nich zawartych w szczególności zwraca się uwagę na te dotyczące działań na rzecz osiągnięcia dobrego stanu wód, budowania zielonych jednostek osadniczych, rozwoju nisko- i zeroemisyjnego transportu, zwłaszcza publicznego oraz adaptacji do zmian klimatu, w tym głównie poprzez realizację w przestrzeni elementów błękitno-zielonej infrastruktury.

Na poziomie krajowym podstawowym dokumentem w zakresie ochrony środowiska jest „Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej” przyjęta uchwałą nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. (Monitor Polski poz. 794 z dnia 6 września 2019 r.). Dokument ten stał się najważniejszym dokumentem strategicznym w zakresie środowiska. Jest strategią w rozumieniu przepisów ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Jej celem jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. „Polityka ...” będzie stanowiła podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej 2021-2027. Cel główny „Polityki ...”, tj. Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, przeniesiono wprost ze Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Cele szczegółowe określono w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska, w sposób umożliwiający połączenie kwestii związanych z ochroną środowiska z potrzebami gospodarczymi i społecznymi. Cele szczegółowe dotyczą zdrowia, gospodarki i klimatu. Są to:

I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska

III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych

Realizacja celów środowiskowych ma być wspierana przez cele horyzontalne dotyczące edukacji ekologicznej oraz efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

Chodzi o rozwijanie kompetencji, umiejętności i postaw ekologicznych społeczeństwa oraz o poprawę zarządzania ochroną środowiska w Polsce.

Cele szczegółowe będą realizowane przez projekty strategiczne oraz wiele zadań, które konkretyzują działania wskazane w SOR i inne działania wskazane w trakcie prac nad Polityką ekologiczną państwa 2030 (np. wynikające z międzynarodowych zobowiązań dla Polski w perspektywie do 2030 r.).

Cele szczegółowe będą realizowane przez kierunki interwencji takie jak:

- zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,
- zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- zarządzanie zasobami geologicznymi przez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (polegają określaniu granicznych wielkości emisji dla większych zakładów przemysłowych),
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Ze szczególną intensywnością realizowane będą działania mające na celu poprawę jakości powietrza przez ograniczenie niskiej emisji, która jest główną przyczyną powstawania smogu. Na szczeblu rządowym oznacza to przygotowanie odpowiednich przepisów i instrumentów finansowego wsparcia, takich jak program „Czyste powietrze”, dla niezbędnych inwestycji oraz koordynację ich wdrażania w regionach.

W kontekście coraz częstszego występowania na terenie Polski fali upałów i nocy tropikalnych oraz susz na znaczeniu zyskują działania związane z adaptacją do zmian klimatu. Ich celem jest przeciwdziałanie miejskim wyspom ciepła, rozbudowa terenów zieleni oraz powszechniejsze retencjonowanie wody na terenach miast i wsi. „Polityka ...” przewiduje, że działania adaptacyjne będą polegały m.in. na opracowaniu i wdrożeniu dokumentów

strategicznych/planistycznych w zakresie gospodarowania wodami, wsparciu opracowania i wdrażania miejskich planów adaptacji do zmian klimatu, budowie niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji, renaturyzacji rzek i ich dolin, renaturyzacji mokradeł oraz na rozwoju zielonej i niebieskiej infrastruktury. Działania ukierunkowane będą również na zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych poprzez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni, ograniczenie zajmowania gruntów oraz zasklepiania gleby.

Cele ochrony przyrody określa ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Są to m.in.: utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony, ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach, oraz zadrzewień, utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody.

Projekt dokumentu nie wywoła także znaczących negatywnych zmian na obszarze Natura 2000. Z tego względu nie występuje potrzeba wprowadzenia monitoringu wpływu utrwalanych i wprowadzonych funkcji na przedmioty ochrony tych obszarów. Projekt planu ogólnego nawiązuje do ustaleń zawartych w programie ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego oraz w programie ochrony środowiska dla gminy Książki.

VI. OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOŻLIWOŚCI I SPOSOBY ICH OGRANICZANIA, ZAPOBIEGANIA LUB KOMPENSACJI ORAZ MOŻLIWE ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Projekt planu ogólnego gminy Książki dzieli jej przestrzeń na 1066 stref planistycznych. Tworzą one mozaikę w przestrzeni gminy, Najwięcej jest stref wielofunkcyjnych z zabudową zagrodową (663), stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (257), stref produkcji rolniczej (218), otwartych (41).

Poniżej syntetycznie scharakteryzowano poszczególne strefy.

Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną.

Wyznaczono 15 stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wielorodzinną. Strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową wielorodzinną zostały wyznaczone w oparciu o istniejącą zabudowę oraz tereny przeznaczone na takie funkcje w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz stan istniejący. Ich rozmieszczenie w przestrzeni gminy jest rozproszone, jednak najwięcej stref SW występuje w obszarze miejscowości Książki. Podczas sporządzania planu ogólnego nie odnotowano potrzeby wyznaczenia nowych terenów zabudowy wielorodzinnej. Poniższa tabela stanowi

zestawienie stref SW i standardów urbanistycznych przyjętych dla stref. Przyjęte standardy wynikają z istniejącego zagospodarowania oraz ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną.

Wyznaczono 257 stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową jednorodzinną. Wyznaczenie tych stref oparto na analizie istniejącego stanu zagospodarowania przestrzennego oraz zapisach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Strefy te obejmują zarówno tereny już zabudowane, jak i obszary przewidziane pod zabudowę mieszkaniową w dokumentach planistycznych. Rozmieszczenie stref SJ (stref jednorodzinnych) na obszarze gminy ma charakter rozproszony, jednak można zaobserwować wyraźne skupiska w obrębie centralnych części miejscowości takich jak Książki, Osieczek, Łopatki oraz Blizno. Największe zagęszczenie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej występuje w miejscowości Książki – siedzibie władz samorządowych i głównym ośrodku administracyjnym gminy. To tutaj koncentrują się również inne funkcje publiczne i usługowe, odgrywające istotną rolę w codziennym życiu mieszkańców. Drugim co do znaczenia ośrodkiem mieszkalnym w gminie jest miejscowość Osieczek, położona nad jeziorem Wielkim. Charakteryzuje się ona rozwijającą się zabudową mieszkaniową jednorodzinną, a także kształtującą się zabudową letniskową i rekreacyjną. Potencjał rozwojowy Osieczka związany jest m.in. z funkcjonowaniem Gminnego Centrum Aktywnego Wypoczynku, które przyciąga zarówno mieszkańców, jak i turystów, co przekłada się na wzrost atrakcyjności osadniczej miejscowości.

Strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową.

Wyznaczono 463 strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową (strefy SZ). Strefy te zlokalizowane są głównie na terenach rolnych i obejmują rozproszoną zabudowę zagrodową, charakterystyczną dla wiejskiego krajobrazu gminy. W ich skład wchodzi zarówno istniejące zagrody, jak i obszary przeznaczone pod przyszłą zabudowę zagrodową, zgodnie z zapisami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zabudowa zagrodowa w gminie charakteryzuje się znacznym stopniem rozproszenia, co wynika bezpośrednio z rozkładu przestrzennego gospodarstw rolnych oraz ich wielkości. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy jest struktura agrarna gminy, w której funkcjonuje 369 gospodarstw rolnych. (dane GUS – Powszechny Spis Rolny 2020). Wśród nich dominują gospodarstwa o powierzchni od 1 do 15 ha – jest ich łącznie 242, co stanowi około 65,6% wszystkich gospodarstw. Rozproszony charakter zabudowy zagrodowej znajduje swoje uzasadnienie w rozdrobnionej strukturze agrarnej oraz historycznym rozwoju osadnictwa rolniczego, związanego z indywidualnym lokowaniem zagród w bezpośrednim sąsiedztwie użytkowanych gruntów rolnych.

Strefa usługowa.

Wyznaczono 16 stref usługowych (SU), których lokalizacja i charakter odpowiadają istniejącej strukturze funkcjonalno-przestrzennej głównych miejscowości. Strefy te obejmują przede wszystkim zabudowę usług publicznych, takich jak szkoły, ośrodki zdrowia, urzędy i inne instytucje administracyjne, a także obiekty usług komercyjnych, w tym handel detaliczny, drobne rzemiosło oraz usługi ogólnospołeczne. Strefy SU rozmieszczone są w granicach głównych miejscowości gminnych, co sprzyja koncentracji usług w lokalnych centrach osadniczych, zgodnie z zasadą efektywności przestrzennej i zapewnienia dostępu mieszkańców do podstawowych funkcji życia codziennego. Są to obszary o zróżnicowanej intensywności użytkowania – od pojedynczych budynków użyteczności publicznej po zwarte zespoły usługowe towarzyszące funkcji mieszkaniowej. W skład stref SU wchodzi zarówno istniejące budynki usługowe, jak i tereny przewidziane pod rozwój nowych funkcji usługowych, zgodnie z ustaleniami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dzięki temu możliwa jest stopniowa rozbudowa i modernizacja lokalnej infrastruktury usługowej w odpowiedzi na zmieniające się potrzeby mieszkańców gminy. Wyznaczone strefy SU mają istotne znaczenie dla zrównoważonego rozwoju przestrzennego, ponieważ wzmacniają funkcje centralne miejscowości.

Strefa gospodarcza.

Wyznaczono 6 stref gospodarczych. Strefy SP obejmują obszary o zróżnicowanej intensywności zabudowy, obejmujące zarówno istniejące zakłady produkcyjne, jak i tereny przeznaczone pod przyszły rozwój funkcji przemysłowych, zgodnie z ustaleniami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Z ogólnej liczby stref produkcyjnych, pięć obejmuje już funkcjonujące zakłady, w których prowadzona jest działalność produkcyjna o charakterze lokalnym lub ponadlokalnym. Natomiast szósta strefa – oznaczona symbolem 2SP – zlokalizowana w miejscowości Książki, obecnie zagospodarowana jest jedynie w około 20% swojej powierzchni, która wynosi 9,4 ha. Strefa ta została wyznaczona na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uchwalonego w 2024 roku. Głównym celem wyznaczenia strefy 2SP jest stworzenie warunków do rozwoju pozarolniczych miejsc pracy, co stanowi odpowiedź na postępujące zmiany w strukturze agrarnej i społecznej gminy. Procesy te, w tym zmniejszająca się liczba aktywnych gospodarstw rolnych oraz rosnące zapotrzebowanie na alternatywne źródła dochodu, wskazują na potrzebę dywersyfikacji lokalnej gospodarki oraz wzmacniania sektora produkcyjnego. Dalszy rozwój tej strefy zależny będzie od poprawy dostępności komunikacyjnej, w tym usprawnienia układu drogowego i połączeń z głównymi ciągami transportowymi, co znacząco zwiększyłoby atrakcyjność inwestycyjną terenu.

Strefa produkcji rolniczej

Wyznaczono 218 stref produkcji rolniczej. Strefy SR zostały wyznaczone w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy zagrodowej, co jest zgodne z logiką rozwoju gospodarstw rolnych. Spośród 463 stref zabudowy zagrodowej (SZ) aż 218 uwzględnia możliwość rozwoju zabudowy produkcji rolniczej, w celu wspierania funkcji produkcyjnej w rolnictwie. Celem wydzielenia tych stref było stworzenie warunków przestrzennych sprzyjających modernizacji, rozbudowie i specjalizacji gospodarstw, zwłaszcza tych średnich i dużych, które wykazują największą zdolność inwestycyjną. Należy zauważyć, że dynamiczne zmiany w strukturze agrarnej w Polsce — w tym procesy konsolidacji gruntów, rezygnacja z prowadzenia działalności rolniczej przez mniejsze gospodarstwa oraz rosnąca presja na przekształcanie zagród w funkcje pozarolnicze (mieszkalne, usługowe, rekreacyjne) — mogą w przyszłości wpłynąć na trafność i aktualność wyznaczonych stref produkcji rolniczej. Istnieje ryzyko, że niektóre z terenów ujętych jako strefy SR nie zostaną zagospodarowane zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem, co może prowadzić do konieczności aktualizacji planu ogólnego gminy, zarówno w zakresie rewidowania stref zabudowy zagrodowej, jak i weryfikacji funkcji przypisanych do stref produkcji rolnej. W związku z tym istotne jest, aby planowanie przestrzenne było procesem elastycznym i reagującym na rzeczywiste potrzeby użytkowników przestrzeni, w tym właścicieli gospodarstw rolnych. Konieczne jest monitorowanie zmian funkcjonalnych w obrębie zabudowy zagrodowej, aby odpowiednio wcześniej identyfikować tereny wymagające przekształceń funkcjonalno-przestrzennych.

Strefa infrastrukturalna.

Wyznaczono 2 strefy infrastrukturalne. Strefy SI pełnią istotną rolę w zapewnieniu ciągłości i bezpieczeństwa podstawowych usług publicznych związanych z zaopatrzeniem w wodę oraz dostawą energii elektrycznej. Strefa 1SI obejmuje teren ujęcia wody wraz z wyznaczoną strefą ochrony bezpośredniej. Jej podstawową funkcją jest ochrona zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem oraz zabezpieczenie jakości wody pitnej dla mieszkańców gminy. Teren strefy jest objęty szczególnymi zasadami zagospodarowania przestrzennego, wynikającymi zarówno z przepisów ochrony środowiska, jak i ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Strefa 2SI obejmuje stację elektroenergetyczną, która stanowi kluczowy element lokalnego systemu energetycznego. Jej istnienie zapewnia stabilną dostawę energii elektrycznej do gospodarstw domowych, instytucji publicznych oraz lokalnych podmiotów gospodarczych.

Strefa zieleni i rekreacji.

Wyznaczono 18 stref zieleni i rekreacji (strefy SN), które pełnią istotną rolę w kształtowaniu wysokiej jakości przestrzeni publicznej oraz podnoszeniu komfortu życia mieszkańców. Ich celem jest zarówno ochrona walorów przyrodniczych, jak i stworzenie

warunków do aktywnego wypoczynku, rekreacji oraz integracji społecznej. W skład tych stref wchodzi różnorodne tereny zielone, takie jak istniejące parki, skwery, ogrody działkowe, centrum aktywnego wypoczynku, a także obszary przeznaczone na sport i rekreację. Każda strefa ma swoje specyficzne funkcje i pełni istotną rolę w strukturze urbanistycznej gminy, wpływając na komfort życia mieszkańców. Strefy obejmują również częściowo Jezioro Wielkie, Jezioro Blizno oraz Jezioro Łopatki, przy których zlokalizowano centra aktywnego wypoczynku oraz rozwijające się funkcje usług turystycznych i towarzyszących. Dodatkowo strefami SN objęto także zabytkowe założenia parkowe, których zasięg został określony na podstawie historycznych układów kompozycyjnych. Każda ze stref SN posiada określony profil podstawowy, który obejmuje tereny zieleni urządzonej, tereny plaż, wód powierzchniowych, ogrodów działkowych, infrastruktury technicznej oraz układu komunikacyjnego niezbędnego do zapewnienia dostępności tych przestrzeni. Uzupełnieniem tego profilu są profile dodatkowe, zróżnicowane funkcjonalnie w zależności od charakteru i lokalizacji strefy. Mogą one obejmować m.in. tereny usług sportu i rekreacji, turystyki, kultury, gastronomii, handlu, nauki, edukacji, zdrowia i pomocy społecznej, a także tereny lasów i zieleni naturalnej. To rozszerzenie funkcjonalne pozwala na pełniejsze wykorzystanie potencjału poszczególnych obszarów i dopasowanie ich do potrzeb mieszkańców oraz odwiedzających.

Strefa cmentarzy.

Wyznaczono 16 stref cmentarzy (SC). Obejmują one tereny, na których funkcjonują aktualnie użytkowane cmentarze, stanowiące ważny element krajobrazu kulturowego i społecznego gminy. Cmentarze te pełnią nie tylko funkcję religijną, ale również istotną rolę kulturową, historyczną i tożsamościową. Z tego względu ich ochrona oraz utrzymanie ładu przestrzennego w ich obrębie jest priorytetem w polityce przestrzennej gminy. W granicach tej strefy nie przewiduje się lokalizacji nowych cmentarzy ani ich rozbudowy, co oznacza, że obowiązywać będzie utrzymanie istniejących granic, układu kompozycyjnego oraz struktury zagospodarowania. W przypadkach, gdzie na terenie strefy zlokalizowane są również obiekty kultu religijnego, (kościół), określono parametry urbanistyczne dostosowane do istniejącego stanu zagospodarowania.

Strefa górnictwa.

Wyznaczono 2 strefy górnictwa. Obejmują one tereny złóż kopalin, na których prowadzona jest działalność związana z eksploatacją surowców naturalnych. Tereny te mają specyficzne przeznaczenie i charakteryzują się intensywną ingerencją w krajobraz oraz infrastrukturą związaną z wydobywaniem i przetwarzaniem surowców. W obrębie strefy górnictwa znajduje się zarówno przestrzeń bezpośredniego wydobywania, jak i zaplecze techniczne, w tym zakłady przetwórcze, hałdy, składowiska czy linie transportowe. W strefie

górnictwa obowiązują szczególne zasady zagospodarowania przestrzennego, które mają na celu pogodzenie interesów gospodarczych z ochroną środowiska i minimalizowaniem negatywnego wpływu na sąsiednie obszary. Koncesja na wydobywanie uwzględnia również konieczność rekultywacji terenów po zakończeniu eksploatacji, co pozwala na ich przekształcenie na inne cele, np. rekreacyjne, rolnicze czy przemysłowe. W ramach stref górnictwa (SG) określono także profile dodatkowe, które umożliwiają rozwijanie działalności towarzyszącej eksploatacji surowców. Dla stref wskazano funkcje takie jak teren produkcji oraz teren usług handlu, co oznacza, że poza podstawową funkcją wydobywczą możliwe jest lokalizowanie obiektów przetwórczych, usługowych i związanych z logistyką surowcową.

Strefa otwarta.

Wyznaczono 41 stref otwartych. Obejmują one tereny o szczególnym znaczeniu przyrodniczym, ekologicznym i funkcjonalnym, które pozostają niezabudowane i pełnią funkcje związane z ochroną środowiska, rolnictwem, rekreacją oraz infrastrukturą techniczną. Obszary te przeznaczone są przede wszystkim do prowadzenia działalności rolniczej, takiej jak uprawa roślin czy hodowla zwierząt. Zakaz zabudowy ma na celu zachowanie ich rolniczego charakteru oraz zapobieżenie przekształcaniu tych terenów na cele nierolnicze. Utrzymanie ich w dotychczasowym stanie jest kluczowe zarówno dla ochrony zasobów przyrodniczych, jak i dla wspierania lokalnej gospodarki rolnej. Na terenie gminy Książki znajduje się ok. 3518,3 ha gruntów rolnych klas I–III, z czego 54,5 ha objęto zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze. Dane te ilustrują skalę ograniczeń przestrzennych wynikających z potrzeby ochrony gruntów o najwyższej klasie bonitacyjnej oraz pozostałych terenów o znaczeniu środowiskowym. Duży udział chronionych gruntów rolnych stanowi istotne wyzwanie przy wyznaczaniu nowych terenów inwestycyjnych. W skład stref otwartych wchodzi również tereny zalesione, które – mimo że zajmują stosunkowo niewielką powierzchnię (ok. 114,1 ha w granicach gminy Książki) – pełnią istotne funkcje ekologiczne i krajobrazowe na poziomie lokalnym. Lasy, choć nie są dominującym elementem przestrzeni gminnej, przyczyniają się do zachowania bioróżnorodności, wspomagają ochronę gleb oraz retencję wód. Z uwagi na ich ograniczony zasięg, szczególne znaczenie ma ochrona istniejących kompleksów leśnych i niedopuszczanie do ich degradacji. Uzupełnienie środowiskowego charakteru stref otwartych stanowią tereny zieleni naturalnej, w tym łąki, podmokłości i nieużytki. Obszary te cechują się wysoką wartością przyrodniczą – tworzą siedliska dla dzikiej fauny i flory oraz przyczyniają się do utrzymania równowagi ekologicznej w krajobrazie rolniczym. W części stref otwartych przewidziano możliwość lokalizacji odnawialnych źródeł energii, przede wszystkim elektrowni wiatrowych i słonecznych. Profile dodatkowe przypisane tym obszarom umożliwiają zagospodarowanie terenów pod infrastrukturę OZE przy zachowaniu zasad ładu przestrzennego oraz ochrony krajobrazu i środowiska oraz przepisów odrębnych.

Strefa komunikacyjna.

Wyznaczono 18 stref komunikacyjnych. Obejmują one tereny istniejących i planowanych elementów systemu komunikacyjnego gminy, na który składają się tereny: dróg głównych, dróg zbiorczych, komunikacji kolejowej. Strefami komunikacyjnymi SK objęto tereny istniejących elementów systemu komunikacyjnego gminy, które stanowią kluczowe ogniwa infrastruktury transportowej, istotnej zarówno w wymiarze lokalnym, jak i ponadlokalnym. Obejmują one drogi główne, które tworzą podstawową strukturę układu drogowego, integrując poszczególne części gminy i łącząc je z sąsiednimi jednostkami osadniczymi. Uzupełnieniem tego układu są drogi zbiorcze, których zadaniem jest obsługa ruchu lokalnego, umożliwiającego dostęp do terenów zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej. Strefy komunikacyjne obejmują ponadto tereny komunikacji kolejowej, co sprzyja zwiększeniu dostępności transportu zbiorowego oraz poprawie skomunikowania gminy z innymi ośrodkami.

Zmiany zachodzące w środowisku gminy Książki są typowe dla gminy wiejskiej w większości użytkowanej rolniczo, położonej w oddaleniu od głównych ośrodków miejskich, słabo skomunikowanej z nimi, a tylko skomunikowanej drogą powiatową z ośrodkiem powiatowym – Wąbrzeźnem oddalonym od Książek 12 km. Na przeważającym terytorium gminy prowadzone są typowe prace związane z agrocenozami pól uprawnych. Sieć osadnicza kształtuje się w tempie umiarkowanym. W przeważającej części jest rozproszona.

Zmiany w środowisku polegają na umiarkowanie postępującej urbanizacji tj. wypełnianiu luk w zabudowie, zajmowaniu pod zabudowę terenów dotychczas stanowiących powierzchnię aktywną przyrodniczo oraz na przekształcaniu części terenów użytkowanych rolniczo w przestrzeń zurbanizowaną. Zmiany takie obejmują zdjęcie pokrywy glebowej i roślinnej na potrzeby budowy dróg, rozbudowy infrastruktury i wprowadzenia obiektów kubaturowych (zabudowa mieszkaniowa, usługowa - w tym handlowa oraz produkcyjna). Przekształcenia tego typu mają charakter nieodwracalny. Najcenniejsze elementy środowiska związane z terenami leśnymi, terenami zadrzewień i parkami pozostają poza presją urbanistyczną.

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego gminy Książki nie spowoduje znaczących przekształceń w jej dotychczasowej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Proporcje między udziałem w przestrzeni elementów przyrodniczych i form antropogenicznych użytkowania i zagospodarowania określają ogólne warunki ekologiczne danej jednostki przestrzennej – strefy. W sytuacji znaczącej presji na środowisko przyrodnicze istotne jest kształtowanie przestrzeni uwzględniające zachowanie i pielęgnowanie względnie naturalnych systemów przyrodniczych. W mozaice z układami antropogenicznymi (w układzie: tereny zabudowane, tereny użytkowane rolniczo, teren leśny, wody powierzchniowe, zieleń urządzone, zieleń naturalna) istnienie stabilnych ekosystemów osłabia wpływ czynników szkodliwych, umożliwia

zachowanie różnorodności gatunkowej i potencjału siedlisk, migrację zwierząt i rozprzestrzenianie roślin. Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych i zachowanie warunków do ich odtworzenia, a przy tym zapewnienie społeczeństwu bezpieczeństwa ekologicznego wpisuje się w zasadę zrównoważonego rozwoju, którą projekt planu ogólnego uwzględnia w gospodarowaniu przestrzenią, poprzez wyznaczenie stref planistycznych i wyznaczenie obszaru uzupełnienia zabudowy.

Podstawą określenia potencjalnych zagrożeń i konfliktów, jakie może spowodować realizacja projektu planu ogólnego gminy, w szczególności zasięgi przestrzenne poszczególnych stref planistycznych, ustalone dla nich gminne standardy urbanistyczne, zasięg przestrzenny obszaru uzupełnienia zabudowy, była wnikliwa analiza i ocena projektowanego dokumentu poparta oceną dokonaną podczas wizji terenowych oraz analiza wniosków wynikających z opracowania ekofizjograficznego wykonanego wyprzedzająco na potrzeby projektu planu ogólnego. Ocena wykazała, że w wyniku realizacji projektu planu ogólnego nie nastąpią znaczące negatywne zmiany i przekształcenia w stosunku do stanu istniejącego

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r., poz. 1112 ze zm.) przedmiotem oceny były następujące elementy środowiska: różnorodność biologiczna, ludzie, zwierzęta, rośliny, woda, powietrze, powierzchnia ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

W ocenie zastosowano trzy stopnie zagrożenia, jakie mogą wyrzucić proponowane zmiany przeznaczenia terenów na poszczególne komponenty środowiska: małe (1), średnie (2) i znaczące (3). W wyniku realizacji projektu planu ogólnego może też nastąpić poprawa warunków środowiska (+) lub w wyniku braku oddziaływania warunki pozostają bez zmian (0).

Pod pojęciem zagrożenie małe rozumieć należy typowe zmiany i przekształcenia danego komponentu środowiska o niewielkich walorach, a także jakie spowoduje realizacja planu ogólnego w terenie już w pewnym stopniu zainwestowanym lub przewidzianym do zainwestowania w obowiązującym dokumencie.

Jako zagrożenie średnie związane jest z przekształceniem poszczególnych komponentów o średnich walorach, jakie spowoduje realizacja planu ogólnego w terenie niezainwestowanym lub zainwestowanym w niewielkim stopniu. Zmiany te wiązać się będą z budową obiektów kubaturowych i infrastruktury, bądź z funkcjonowaniem inwestycji mogących w odczuwalny sposób negatywnie wpływać na środowisko i życie ludzi.

Zagrożenie znaczące wiązać się będzie z radykalnymi zmianami i przekształceniami poszczególnych komponentów środowiska o dużych walorach, a związanymi z budową

obiektów i infrastruktury, bądź z funkcjonowaniem inwestycji mogących w znaczący sposób negatywnie wpływać na środowisko.

Poprawa warunków środowiska wiązać się będzie z sytuacjami, gdzie wprowadzone regulacje sprzyjają bądź poprawiają dotychczasowe uwarunkowania i zapewniają ochronę jego walorów.

Warunki pozostają bez zmian w sytuacjach, gdy regulacje zawarte w projekcie planu ogólnego nie mają wpływu na elementy środowiska lub gdy są zgodne z dotychczasowymi zasadami i sposobami zagospodarowaniem terenu.

Ocenę przeprowadzono dla wyznaczonych stref planistycznych przy uwzględnieniu zasięgu przestrzennego obszaru uzupełnienia zabudowy. Zawierają ją poniższa tabela.

Symbole stref planistycznych	Elementy środowiska												
	Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
SW	0	1	+	0	1	1	1	1	1	0	1	0	+
SJ	0	1	+	0	1	1	1	1	1	0	1	0	+
SZ	0	0	+	0	0	1	1	1	1	0	1	0	+
SU	0	1	+	1	1	1	1	1	1	0	1	0	+
SP	0	1	0	1	1	2	2	2	1	0	1	0	+
SR	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	+
SI	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	0	+
SN	0	+	+	+	+	+	+	+	0	0	0	0	0
SC	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SG	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0
SO	0	+	0	+	+	0	0	0	0	0	0	0	0
SK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Analizując zanotowane w tabeli wyniki przeprowadzonej oceny wpływu realizacji planu ogólnego gminy Książki na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego w obrębie wydzielonych stref planistycznych, należy stwierdzić, że nastąpi zróżnicowane oddziaływanie na środowisko przyrodnicze.

Z przeprowadzonej oceny wynika, że planowane wyznaczenie stref planistycznych i obszaru uzupełnienia zabudowy będą mieć negatywny wpływ tylko na część elementów środowiska. Analiza ocen poszczególnych oddziaływań pozwala stwierdzić, że w większości będą to zmiany w stopniu małym i ewentualnie średnim. Przewidywane zagrożenia w stopniu średnim zidentyfikowano tylko w strefie gospodarczej w odniesieniu do powietrza. W kilku strefach przewiduje się poprawę oddziaływania na ludzi. W strefach zieleni i rekreacji oraz w strefie otwartej nastąpi poprawa stanu w zakresie kilku elementów środowiska.

We wszystkich strefach planistycznych stan pozostanie bez zmian w odniesieniu do Natury 2000, klimatu i zabytków.

Realizacja projektu planu ogólnego wiejskiej gminy Książki nie spowoduje zmiany oddziaływania na cele i przedmioty ochrony obszarów **Natura 2000**. Realizacja projektu planu nie wywoła zagrożeń dla chronionych gatunków roślin i zwierząt, dla ptaków i ich siedlisk oraz dla spójności obszarów Natura 2000, w szczególności na skutek wyznaczenia stref planistycznych na obszarze gminy.

Najbliższe obszary Natura 2000 znajdują się w odległości 6,2 km na wschód (Ostoja Brodnicka PLH040036) i 6,3 km na północ (Dolina Osy PLH040036). Najbliższy obszar specjalnej ochrony ptaków Bagienna Dolina Drwęcy PLB040002 znajduje się w odległości około 19,5 km na wschód.

Na tych terenach obowiązuje zakaz podejmowania działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszarów Natura 2000. Regulacje zawarte w planie ogólnym gminy Książki tj. wyznaczenie stref planistycznych, ustalenie gminnych standardów urbanistycznych i wyznaczenie zasięgu przestrzennego obszaru uzupełnienia zabudowy nie będą prowadziły do pogarszania warunków bytowania chronionych gatunków roślin i zwierząt oraz do degradacji ich siedlisk, nie będą także kolidowały z wymogami ochrony siedlisk przyrodniczych oraz nie naruszy spójności sieci ekologicznej Natura 2000.

W odniesieniu do **różnorodności biologicznej** projekt planu ogólnego nie wprowadza istotnych zmian, głównie ze względu na to, iż w zdecydowanej większości są to tereny przeznaczone pod zabudowę w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dla poszczególnych stref określono minimalne udziały powierzchni biologicznie czynnej takie jak dla obowiązujących planów miejscowych. Na terenach gdzie plany miejscowe nie obowiązują, określono te udziały na poziomie nakazanym przez Rozporządzenie lub nawet na poziomie wyższym. Na przykład dla strefy 12SW ustalono ten udział na poziomie 50%, dla stref 1SJ i 2SJ na poziomie 50%, dla kilku stref SU na poziomie 40%, przy minimalnym 30%. Dla niektórych stref określono profil dodatkowy w postaci terenów zieleni naturalnej, terenów wód. Zapewni to możliwość kształtowania różnorodności biologicznej.

Przyjęte w projekcie planu ogólnego wskaźniki maksymalnej intensywności zabudowy oraz maksymalnego udziału powierzchni zabudowy również zapewniają możliwości utrzymania bądź kształtowania różnorodności biologicznej w poszczególnych strefach.

Realizacja ustaleń projektu planu nie spowoduje znaczącej utraty różnorodności biologicznej, gdyż strefy z terenami już zabudowanymi są w większości ubogie pod tym względem.

Na obszarze gminy obszary siedlisk naturalnych lub zbliżonych do naturalnych zostały

włączone do stref zieleni i rekreacji SN oraz do stref otwartych SO, co zapewni ich ochronę dzięki przeznaczeniu w planach miejscowych pod tereny zieleni naturalnej i tereny wód, co jest zapewnione w profilu podstawowym niektórych stref, bądź w profilu dodatkowym stref.

Skutki oddziaływania projektu planu na różnorodność biologiczną będą bezpośrednie, skumulowane i stałe.

Planowane zmiany, które będą mogły nastąpić w wyniku realizacji zagospodarowania zgodnego z planem ogólnym gminy Książki nie powinny spowodować negatywnych oddziaływań na **ludzi**. Generalnie należy zauważyć, że wyznaczone strefy planistyczne nawiązują do już obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz do obecnego sposobu zagospodarowania terenów. W tych planach zapewniono rozwój nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, zagrodową i wielorodzinną, co zapewni warunki do zamieszkania przez ludzi na nowych atrakcyjnych funkcjonalnie i środowiskowo terenach.

Racjonalnie rozmieszczenie stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową i innych mogących potencjalnie kolidować z funkcją mieszkaniową (gospodarcza SP, produkcji rolniczej SR, infrastrukturalna SI, górnictwa SG) nie spowoduje zagrożeń dla warunków życia mieszkańców. Strefy te zostały rozmieszczone zgodnie z planami miejscowymi, z obecnym zagospodarowaniem i użytkowaniem terenów oraz zgodnie z uwarunkowaniami przyrodniczymi.

Możliwe przeznaczenie terenów pod zieleń i rekreację, pod różnego rodzaju usługi oraz pod strefę otwartą w porównaniu ze stanem istniejącym nie pogorszy jakości życia ludzi. Powstanie nowych obiektów produkcyjnych, usługowych, urządzeń rekreacyjnych i sportowych lub rewitalizacja terenów zieleni spowoduje powstanie nowej atrakcyjnej oferty usługowej dla mieszkańców gminy, stworzy nowe miejsca pracy, poprawi warunki do wypoczynku, odnowy sił witalnych i poprawy kondycji fizycznej.

Projekt planu ogólnego na całym obszarze gminy rozdziela tereny zabudowy mieszkaniowej (strefy SW i SJ) od terenów stref: gospodarczej SP, produkcji rolniczej SR, górnictwa SG. Jest to ustalenie istotne w kontekście jakości życia i ochrony zdrowia ludzi. Prewencyjnie takie ustalenia ograniczają do minimum ewentualne uciążliwości planowanej zabudowy na jakość życia ludzi. W strefach zieleni i rekreacji SN w profilu dodatkowym wielu stref ustalono: teren usług sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren usług edukacji. Realizacja tego typu zainwestowania pozwoli na stworzenie nowej oferty turystyczno-rekreacyjnej dla mieszkańców i turystów.

Ponadto w celu minimalizacji negatywnych oddziaływań projekt planu ogranicza profil dodatkowy do nielicznych przeznaczeń, rezygnując najczęściej z dopuszczenia możliwości realizacji zainwestowania mogącego negatywnie oddziaływać na jakość życia i zdrowie ludzi np. terenu handlu wielkopowierzchniowego nie zapisano w strefach SW, terenu składów i

magazynów oraz terenu elektrowni słonecznej w większości stref SU, terenu produkcji dla stref SI. Tym samym nie wystąpią uciążliwości, które w dużym stopniu mogłyby negatywnie oddziaływać na funkcje mieszkaniowe, zieleni oraz możliwości rekreacji. Tylko dla jednej strefy SZ zapisano w profilu dodatkowym teren usług, co pozwoli na realizację zabudowy usługowej lub produkcji rolniczej na terenach wiejskich. W strefach otwartych poza obszarami objętymi prawnymi formami ochrony przyrody, dopuszczono obiekty odnawialnych źródeł energii, w szczególności tereny elektrowni wiatrowych i tereny elektrowni słonecznych. Nie będzie to negatywnie oddziaływać będzie na jakość życia ludzi.

Skutki oddziaływania projektu planu na ludzi będą pośrednie, skumulowane i stałe.

Warunki egzystowania **fauny** w poszczególnych strefach planistycznych generalnie nie ulegną pogorszeniu w porównaniu z obecnym stanem zagospodarowania. Pod względem faunistycznym obszar gminy charakteryzuje się występowaniem głównie zespołów fauny związanej z siedliskami typowo antropogenicznymi na terenach wsi o wysokim stopniu urbanizacji. Tego typu fauna występuje w strefie gospodarczej, usługowej, a także wielofunkcyjnych. W tych strefach warunki bytowania fauny zmieniają się nieznacznie. Możliwe negatywne oddziaływania związane będą z ewentualną intensyfikacją zabudowy w tych strefach. Na terenach zieleni urządzonej fauna jest umiarkowanie zróżnicowana gatunkowo, ale z dominacją gatunków związanych z człowiekiem. Najbogatsze i najbardziej różnorodne pod względem faunistycznym tereny związane są z kompleksami leśnymi w rejonie cieków wodnych, z obszarami jezior oraz terenów bagiennych i podmokłych. O składzie fauny decyduje urozmaicona rzeźba, sieć wód powierzchniowych, szata roślinna i zagospodarowanie terenu. Świat kręgowców związany jest ze środowiskiem wodnym i leśnym. Obszary torfowisk stanowią miejsce bytowania, żerowania i rozrodu wielu gatunków zwierząt łownych. Wilgotne tereny, małe i duże zbiorniki wodne, podmokłe łąki oraz rozlewiska, stanowią istotne siedliska dla wielu gatunków ptaków. Na terenach tych fauna jest bogata i zróżnicowana gatunkowo. Dlatego tereny te zostały objęte głównie strefami: zieleni i rekreacji oraz przede wszystkim otwartą. Warunki bytowania fauny nie ulegną więc istotnym zmianom. Oddziaływanie na faunę w tych strefach nie pogorszy się. Fauna otwartych terenów rolniczych, które znajdują się głównie w strefie otwartej i w strefie produkcji rolniczej jest typowa dla terenów upraw polowych. Zagospodarowanie terenów w tej strefie z dominacją rolniczej uprawy gruntów nie pogorszy warunków bytowania fauny i będzie oddziaływać negatywnie na skład gatunkowy.

Generalnie na obszarze gminy, poza terenami podmokłymi, nie występują gatunki szczególnie cenne i rzadkie. Oddziaływania na faunę będą negatywne w stopniu co najwyżej małym.

Skutki oddziaływania projektu planu na faunę będą pośrednie, skumulowane i stałe.

Planowane zmiany, które będą mogły nastąpić w wyniku realizacji zagospodarowania zgodnego z planem ogólnym gminy Książki nie powinny spowodować negatywnych oddziaływań na **rośliny**. Generalnie należy zauważyć, że wyznaczone strefy planistyczne nawiązują do już istniejącego zagospodarowania i zainwestowania i do obowiązujących planów miejscowych. Nie spowoduje to znaczących oddziaływań na rośliny, gdyż dla poszczególnych stref określono minimalne udziały powierzchni biologicznie czynnej takie jak dla obowiązujących planów miejscowych. Na terenach gdzie plany miejscowe nie obowiązują, określono te udziały na poziomie nakazanym przez Rozporządzenie lub nawet na poziomie wyższym. Przyjęte w projekcie planu ogólnego wskaźniki maksymalnej intensywności zabudowy oraz maksymalnej powierzchni zabudowy również zapewniają możliwości utrzymania bądź kształtowania flory w poszczególnych strefach.

Na obszarze gminy tereny cenne pod względem florystycznym tj. tereny lasów, wód, zieleni urządzonej, zieleni naturalnej, podmokłości zostały włączone do stref: zieleni i rekreacji, otwartej, cmentarzy. Dzięki zapewnieniu udziału powierzchni biologicznie czynnej w planach miejscowych pod tereny zieleni naturalnej i terenu wód, oddziaływania na rośliny będą negatywne w stopniu co najwyżej małym. Jest to zapewnione w profilu podstawowym niektórych stref, bądź w ich profilu dodatkowym.

Dla terenów leśnych zmiany w przeznaczeniu są minimalne. Przewiduje się, że w wyniku realizacji ustaleń planu ogólnego poprzez plant miejscowe nastąpią ubytki 6,7 ha powierzchni leśnych. Jest to niewielka wartość nawet przyjmując fakt, że gmina Książki jest słabo zalesiona. Istniejąca powierzchnia lasów w gminie wynosi 114,1 ha. Las stanowi cenny zasób naturalny w przestrzeni gminy wiejskiej głównie użytkowanej rolniczo, wpływając pozytywnie na mikroklimat, bioróżnorodność, a także na jakość życia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do terenów zieleni. Zachowanie terenów leśnych jest ważnym elementem polityki zrównoważonego rozwoju, która uwzględnia ochronę środowiska naturalnego oraz zapewnia zrównoważony rozwój urbanistyczny.

Skutki oddziaływania projektu planu na rośliny będą pośrednie, długoterminowe i stałe.

Przewidywane zmiany, które będą mogły nastąpić w wyniku realizacji zagospodarowania zgodnego z planem ogólnym gminy Książki nie spowodują powstania nowych znaczących negatywnych oddziaływań na **wodę**. Powstaną co prawda nowe źródła emisji ścieków komunalnych w strefach: wielofunkcyjnych, usługowej, gospodarczej, produkcji rolniczej i infrastrukturalnej, lecz oddziaływania te zostaną ograniczone do minimum w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Będą zapewnione systemy unieszkodliwiania ścieków komunalnych i produkcyjnych.

Podstawowym sposobem unieszkodliwiania ścieków dla zabudowy w wymienionych strefach oraz w obszarze uzupełnienia zabudowy będzie ich odprowadzanie do sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni miejskiej w Wąbrzeźnie. Aglomeracja

ściekowa obejmuje wsie: Książki, Zaskocz, Brudzawki. Jest to rozwiązanie optymalne i w największym możliwym stopniu chroniące wody przed zanieczyszczeniem.

Na terenach nie wyposażonych w zbiorczą sieć kanalizacyjną jest oczywiście możliwe gromadzenie ścieków bytowych w zbiornikach okresowo wybieralnych (szambach) z okresowym ich wywozem do punktu zlewnego oczyszczalni. Jednak takie rozwiązanie jest również bezpieczne dla środowiska wodnego. Dlatego pożądana jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej.

Jako działanie adaptacyjne do postępujących zmian klimatu, w kontekście pożądanej retencji wód opadowych i roztopowych, projekt planu ogólnego wyznacza 18 stref zieleni i rekreacji SN, 41 stref otwartych SO, w których w podstawowym profilu funkcjonalnym występują tereny zieleni urządzonej, tereny wód, tereny zieleni naturalnej, tereny lasu, tereny ogrodów działkowych, co gwarantuje ochronę zasobów wodnych i zachowanie powierzchni umożliwiających retencję wód. W strefach wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową, w strefach usługowych i w strefie gospodarczej zapewniono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej na poziomie najczęściej 30-50%, co także zapewnia zachowanie powierzchni umożliwiających retencję wód.

Skutki oddziaływania projektu planu na wodę będą pośrednie, skumulowane i stałe.

Realizacja regulacji zawartych w projekcie planu ogólnego może potencjalnie spowodować negatywne oddziaływania na **powietrze i klimat akustyczny**. Zwrócić należy uwagę, że obecnie źródła emisji zanieczyszczeń powietrza i hałasu pochodzą z terenów komunikacyjnych oraz terenów intensywnie zabudowanych. Projekt dokumentu wyznacza strefy mogące być w dalszym ciągu źródłami emisji zanieczyszczeń energetycznych i komunikacyjnych w oparciu o dotychczasowe plany miejscowe oraz w oparciu o istniejący stan zagospodarowania. W tych strefach (wielofunkcyjnych, usługowych, gospodarczych, produkcji rolniczej) może nastąpić intensyfikacja zabudowy, co może być źródłem zwiększenia zagrożeń dla jakości powietrza i klimatu akustycznego.

Projekt planu ogólnego nie zawiera ustaleń w zakresie zaopatrzenia w ciepło, gaz oraz energię elektryczną. Zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów infrastruktury technicznej i komunikacji to domena ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Warto zauważyć, że w wielu strefach bardzo oszczędnie korzystano z profilu funkcjonalnego dodatkowego. Na przykład w strefach SW w żadnym przypadku nie wpisano do profilu dodatkowego teren handlu wielkopowierzchniowego, w strefie SU tylko w 4 przypadkach na 13 wpisano teren składów i magazynów, we wszystkich strefach SP wpisano w profilu dodatkowym teren usług jednak udział powierzchni zabudowy ustalono maksymalnie na 50%. Takie rozstrzygnięcia sprzyjają ograniczaniu potencjalnych uciążliwości związanych z emisją zanieczyszczeń powietrza (gazów i pyłów) oraz emisją hałasu.

Skutki oddziaływania projektu planu w tym zakresie będą pośrednie, skumulowane, długoterminowe i stałe.

Realizacja regulacji zawartych w projekcie planu ogólnego może spowodować na niektórych terenach negatywne oddziaływania na **powierzchnię ziemi**. Będą to oddziaływania negatywne w stosunku do stanu istniejącego. Ustalone gminne standardy urbanistyczne w strefach wielofunkcyjnych, w strefie usługowej, gospodarczej, produkcji rolniczej, umożliwią realizację nowej zabudowy i nowego zagospodarowania. Zwiększyć się może intensywność zabudowy i powierzchnia przeznaczona pod zabudowę. Oczywiście działania te będą mogły być realizowane poprzez sporządzane plany miejscowe lub zmiany dotychczas obowiązujących planów.

W celu zminimalizowania negatywnych oddziaływań określono wskaźniki: maksymalnego udziału powierzchni zabudowy oraz minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej. Udziały te nawiązują do określonych w Rozporządzeniu oraz są tożsame z obowiązującymi planami miejscowymi. Zapewnienie racjonalnych udziałów powierzchni biologicznie czynnej minimalizuje przewidywane negatywne oddziaływania na powierzchnię ziemi.

Na terenach stref planistycznych dopuszczających możliwość realizacji nowej zabudowy na terenach dotychczas niezabudowanych (niektóre strefy SW, SJ, SU, SP) możliwe będzie powstanie kolejnych budynków oraz terenów utwardzonych. Powstanie nowej zabudowy, na podstawie ustaleń planów miejscowych zgodnych z planem ogólnym lub na podstawie decyzji o warunkach zabudowy na terenach OUZ, wiązać się będzie z przekształceniem powierzchniowej warstwy ziemi poprzez wykonywanie wykopów pod fundamenty nowych budynków oraz sieci i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

W strefie górnictwa SG umieszczono tereny górnicze i obszary górnicze (wyznaczono 2 strefy zgodnie z udokumentowanymi złożami kopalin) i z tego względu nie nastąpią większe negatywne oddziaływania na powierzchnię ziemi.

Skutki oddziaływania projektu planu na powierzchnię ziemi będą pośrednie, długoterminowe i stałe.

Umożliwienie poprzez regulacje zawarte w projekcie planu ogólnego możliwości realizacji nowych budynków i budowli, będzie mogło wprowadzić zmiany **krajobrazu** obszaru gminy.

Maksymalną wysokość zabudowy w poszczególnych strefach określono racjonalnie, w nawiązaniu do już istniejącej zabudowy, do ustaleń obecnie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Nie przewiduje się powstania negatywnych dominant krajobrazowych, które mogłyby zakłócić ład przestrzenny gminy bądź umożliwić

powstanie budynków agresywnych w krajobrazie na tle zabudowy historycznej, zieleni lub terenów niezabudowanych.

Strefy planistyczne wyznaczono w oparciu o istniejące tereny zabudowane, obowiązujące plany miejscowe, złożone wnioski, analizę uwarunkowań ekofizjograficznych, w tym walory krajobrazowe, historyczno-kulturowe, a także znajdujące się na terenie gminy lasy, zadrzewienia, parki i grunty rolne.

W celu minimalizacji negatywnych oddziaływań projekt planu ogólnego nie wyznacza wielu nowych stref planistycznych, w których mogły powstać budynki i budowle o znacznej wysokości: SW – do 18 m, SJ – do 10 m (tylko w jednej strefie do 15 m), SZ do 15 m, SU – do 14 m (tylko w 4SU - kościół parafialny w Książkach - do 31 m), SP – do 12 m (tylko w 6SP do 20 m), SR – do 15 m. Ustalenia dotyczące formy budynków oraz kolorystyki elewacji i pokryć dachowych zostaną określone w planach miejscowych.

Warto zauważyć, że na terenie gminy Książki wyznaczono strefy zieleni i rekreacji oraz strefy otwarte, które zajmując dużą część terytorium wiejskiej części gminy i chronić będą walory krajobrazowe.

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego został uchwalony audyt krajobrazowy. Na terenie gminy Książki nie występują krajobrazy priorytetowe ani inne obszary, dla których byłyby sformułowane rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazu.

Analiza regulacji zawartych w projekcie planu ogólnego upoważnia do stwierdzenia, iż negatywne oddziaływanie na krajobraz nastąpi w stopniu co najwyżej małym. Skutki oddziaływania projektu planu na krajobraz będą pośrednie, długoterminowe i stałe.

Wielkości i zasięgi przestrzenne wyznaczonych stref planistycznych na terenie gminy Książki spowodują co najwyżej małe negatywne oddziaływanie na **klimat**. Program możliwej do realizacji zabudowy w oparciu o regulacje zawarte w planie ogólnym poprzez opracowania planów miejscowych bądź wydawanie decyzji o warunkach zabudowy spowoduje emisję do atmosfery pewnych ilości zanieczyszczeń energetycznych i komunikacyjnych. Zmiany te nie będą odczuwalne w kontekście stosunków klimatycznych w skali ponadlokalnej. Realizacja nowej zabudowy i nowego zagospodarowania nie będzie miała istotnego wpływu na efekt cieplarniany. Przyjęte rozwiązania urbanistyczne z pewnością pozytywnie będą adaptować obszar gminy do postępujących zmian klimatycznych. Zmiany te, polegające na dużej zmienności zjawisk pogodowych i wzroście średniej temperatury powietrza, częstszym występowaniu zjawisk typu: trąby powietrzne, silne ulewy, gradobicia, ale i również długie okresy bezopadowe, nie mają istotnego związku z możliwą do realizacji zabudową i zagospodarowaniem zgodnie z regulacjami zawartymi w projekcie planu ogólnego.

Przyjęte gminne standardy urbanistyczne uwzględniają możliwe gwałtowne opady deszczu, lokalne podtopienia, ekstremalne upały i wichury czy możliwości wchłaniania wód opadowych i roztopowych przez glebę. Przyjęte w planie proporcje pomiędzy terenami

zabudowanymi i utwardzonymi, a terenami stanowiącymi powierzchnię biologicznie czynną mogą jednak w skali lokalnej niekiedy nasilać niekorzystne skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych.

Skutki oddziaływania projektu planu na klimat będą pośrednie, skumulowane, długoterminowe i stałe.

Regulacje zwarte w projekcie planu ogólnego nie powinny spowodować znaczącego oddziaływania na **zasoby naturalne**. Poza utratą części użytków rolnych i części zadrzewień, nie zostaną uszczuplone ani zdegradowane żadne zasoby przyrodnicze.

W granicach administracyjnych gminy Książki łączna powierzchnia gruntów rolnych klas I-III wynosi 3518,3 ha. Przy wyznaczaniu stref planistycznych w projekcie planu ogólnego szczególną uwagę zwrócono na lokalizację gruntów rolnych klas podlegających ochronie oraz terenów leśnych. W procesie planistycznym przyjęto zasadę minimalizacji wyznaczania funkcji nierolniczych i nieleśnych na gruntach rolnych najwyższej przydatności produkcyjnej oraz terenach leśnych, co jest zgodne z zapisami polityki przestrzennej gminy oraz z obowiązującymi przepisami prawa. Zmianie na cele nierolnicze będzie podlegać powierzchnia 54,5 ha użytków rolnych klas I-III.

Przy wyznaczaniu stref planistycznych szczegółowo przeanalizowano przebieg istniejących dróg publicznych, układ komunikacyjny oraz lokalizację terenów zabudowy istniejącej i obszarów uzupełnienia zabudowy. Strefy planistyczne o funkcjach nierolniczych zostały wyznaczone w sposób umożliwiający koncentrację zabudowy w istniejących i potencjalnych strefach zurbanizowanych, przy jednoczesnym zachowaniu ciągłości i zwartości terenów rolnych o najwyższej przydatności rolniczej oraz ograniczeniu rozpraszania zabudowy na tych terenach. Takie podejście pozwala na zrównoważenie potrzeb rozwoju osadnictwa i infrastruktury z koniecznością ochrony strategicznych dla gminy zasobów gruntów rolnych i leśnych.

Grunty leśne na terenie gminy Książki zajmują powierzchnię 114,1 ha i mają istotne znaczenie przyrodnicze, krajobrazowe oraz społeczne. W projekcie planu ogólnego przyjęto zasadę ochrony ciągłości i integralności terenów leśnych, minimalizując możliwość wprowadzania funkcji nieleśnych na obszarach pokrytych lasami. Wyznaczając strefy planistyczne, uwzględniono nie tylko istniejące powierzchnie leśne, ale również ich znaczenie dla ukształtowania systemu przyrodniczego gminy, kształtowania klimatu lokalnego, ochrony gleb przed erozją oraz zapewnienia funkcji krajobrazowych.

W ramach przyjętych rozwiązań planistycznych:

- tereny leśne utrzymano w zdecydowanej większości funkcji leśnej, bez wyznaczania na tych obszarach stref przeznaczonych pod zabudowę lub inne funkcje nieleśne,
- uwzględniono rolę terenów leśnych jako elementów lokalnych korytarzy ekologicznych, zapewniając ich ciągłość przestrzenną i eliminując możliwość

przerywania ich przebiegu przez nowe inwestycje kubaturowe lub liniowe bez odpowiednich rozwiązań kompensacyjnych,

- wskazano na możliwość wykorzystania terenów przyległych do enklaw leśnych jako obszarów rekreacyjnych i turystycznych, z zachowaniem zasad ochrony środowiska przyrodniczego i ograniczeniem presji urbanizacyjnej.

Podobnie jak w przypadku gruntów rolnych, dla terenów leśnych przyjęto model planowania skoncentrowanego, z unikaniem rozpraszania funkcji nieleśnych w otoczeniu lasów, co pozwala na zachowanie ich funkcji przyrodniczych i krajobrazowych oraz ograniczenie presji inwestycyjnej.

Nie występują na obszarze gminy inne udokumentowane złoża kopalin niż określone w strefie SG.

Skutki oddziaływania projektu planu na zasoby naturalne będą pośrednie, długoterminowe i stałe.

Na obszarze gminy Książki występują **zabytki i walory kulturowe**. Stąd projekt planu ogólnego wyznaczając strefy planistyczne i obszar uzupełnienia zabudowy, jako ważne uwarunkowanie przestrzenne i funkcjonalne.

Wprowadzenie ochrony zabytków do ustaleń planu ogólnego gminy Książki przekłada się na regulacje dotyczące parametrów takich jak: profil funkcjonalny strefy - rodzaj przeznaczenia terenu, maksymalna intensywność zabudowy - co ogranicza liczbę kondygnacji i ogólną wielkość budynków na danej działce, maksymalna wysokość zabudowy - co jest szczególnie istotne w ochronie zabytków, aby nowa zabudowa nie dominowała nad chronionymi obiektami, maksymalny udział powierzchni zabudowy – określa powierzchnie zabudowy dla działki, minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej - który odnosi się do zapewnienia przestrzeni zielonej i otwartej, co ma znaczenie zarówno dla zachowania wartości historycznych, jak i estetyki otoczenia zabytków.

W przyjętych regulacjach dostosowano parametry zabudowy w strefach obejmujących zabytki tak, aby zapewnić ich ochronę. Jeśli w strefie znajdują się obiekty historyczne o określonej skali, nowe inwestycje muszą być projektowane z uwzględnieniem tej skali. Wysokość nowych budynków czy ich intensywność nie mogą naruszać charakteru zabytkowego otoczenia.

Skutki oddziaływania projektu planu na zabytki i walory kulturowe będą pośrednie, skumulowane, długoterminowe i stałe.

Analiza oddziaływania na **dobra materialne** została przeprowadzona w stosunku do obecnego stanu zagospodarowania obszaru gminy, regulacji zawartych w projekcie planu ogólnego i ustaleń dotychczas obowiązujących planów miejscowych. Realizacja ustaleń zawartych w projekcie planu ogólnego nie powinna wpłynąć negatywnie na już istniejące

obiekty na skutek umożliwienia zwiększenia możliwości inwestycyjnych poprzez sporządzane plany miejscowe i decyzje o warunkach zabudowy. Nie spowoduje ponadto zniszczenia lub degradacji żadnych dóbr materialnych w postaci budynków, dróg, obiektów użyteczności publicznej itp. Prawdopodobnie zwiększy się wartość niektórych działek w strefach planistycznych SW, SJ, SU, SP.

Przeprowadzona analiza możliwych **rozwiązań alternatywnych** w stosunku do rozwiązań przedstawionych w projekcie planu ogólnego pozwala na stwierdzenie, że w większości przestrzeni gminy nie jest możliwe wyznaczenie innych stref planistycznych. Projekt będący przedmiotem niniejszej prognozy bardzo racjonalnie wyznacza zasięgi poszczególnych stref planistycznych. Nawiązują one do już istniejącego zainwestowania i do ustaleń obowiązujących planów miejscowych. Rodzaj i zasięg przestrzenny stref uwzględnia uwarunkowania przestrzenne rozwoju przestrzennego miejscowości wiejskich i poszczególnych terenów w strefach. Uwzględnione zostały uwarunkowania ekofizjograficzne, dotychczasowy sposób zagospodarowania terenów i ustalenia planów miejscowych.

Oczywiście można by zmniejszyć zasięg przestrzenny niektórych stref np. wielofunkcyjnych, usługowych, produkcyjnych, jednak ze względu na to, iż nie stwierdzono znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko w zakresie żadnego elementu środowiska oraz z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy, należy stwierdzić że sporządzony projekt jest wariantem najkorzystniejszym dla integracji wymagań środowiskowych, krajobrazowych, historyczno-kulturowych, społecznych i ekonomicznych.

Większy negatywny wpływ na środowisko miałby miejsce w przypadku zwiększenia zasięgu przestrzennego stref o dużych możliwościach nowego zainwestowania tj. stref wielofunkcyjnych, usługowych, produkcji rolniczej i gospodarczej. Jednak projekt planu na terenach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych wyznacza głównie strefę zieleni i rekreacji oraz strefę otwartą.

Zasięg obszaru uzupełnienia zabudowy został wyznaczony w oparciu o przepisy Rozporządzenia.

Reasumując należy stwierdzić, że biorąc pod uwagę położenie obszaru gminy, uwarunkowania społeczne, środowiskowe, infrastrukturalne i komunikacyjne, regulacje zawarte w projekcie planu ogólnego, w tym przyjęte gminne standardy urbanistyczne są racjonalne i najkorzystniejsze dla zachowania jego walorów i umożliwienia dalszego rozwoju gminy z poszanowaniem środowiska i zasady zrównoważonego rozwoju.

VII.PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI PROJEKTU PLANU

Ze względu na planowane wyznaczenie stref planistycznych w większości zasięgu przestrzennego jako: strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną, strefy wielofunkcyjnej z zabudową zagrodową, strefy usługowej, strefy gospodarczej oraz strefy otwartej uznano, że nie istnieje potrzeba specjalnego monitorowania w szerokim zakresie potencjalnych skutków realizacji ustaleń projektu planu ogólnego.

Przyjęte gminne standardy urbanistyczne z dużym prawdopodobieństwem pozwalają przypuszczać, że ewentualne istotne uciążliwości związane z zagospodarowaniem terenów dotyczyć będą jedynie utraty powierzchni aktywnej przyrodniczo w postaci muraw, zieleni niskiej bądź terenów użytków rolnych z ewentualnym ubytkiem gleb o wysokiej przydatności rolniczej i w niewielkim stopniu lasów oraz zadrzewień. Możliwe będą także negatywne oddziaływania związane z ubytkiem zieleni wysokiej i niskiej, utwardzeniem powierzchni, pogorszeniem jakości powietrza i warunków klimatu akustycznego, zmian krajobrazu na skutek zajęcia pod zabudowę i zagospodarowanie terenów dotychczas niezabudowanych. Negatywne oddziaływania w odniesieniu do niektórych komponentów środowiska wystąpią w stopniu lub co najwyżej małym. Nie należy jednak przewidywać wystąpienia negatywnych znaczących oddziaływań.

Jedynie zasadne jest okresowe monitorowanie, jakie plany miejscowe są przyjmowane w oparciu o regulacje zwarte w planie ogólnym, jakie plany miejscowe są zmieniane oraz jak wypełniać się będzie zabudową obszar uzupełnienia zabudowy.

Właściwe monitorowanie skutków zmian przeznaczenia terenów będzie odbywać się w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko sporządzanych planów miejscowych i ich zmian.

VIII.INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU PROJEKTU PLANU NA ŚRODOWISKO

Pod pojęciem „transgraniczne oddziaływanie na środowisko” należy rozumieć, zgodnie z art. 104 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko: stwierdzenie możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko w wyniku realizacji projektu planu, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na teren innego państwa.

Z uwagi na geograficzne położenie analizowanego terenu (w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego – nie ma charakteru przygranicznego) nie występuje

konieczność przeprowadzenia postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko.

IX. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Celem opracowania prognozy oddziaływania na środowisko jest określenie i ocena przewidywanych skutków wpływu na środowisko, które mogą wynikać z realizacji ustaleń projektu planu ogólnego gminy Książki, a także przedstawienie rozwiązań alternatywnych eliminujących lub ograniczających negatywny wpływ planowanego zainwestowania na środowisko.

Sporządzenie projektu planu ogólnego ma na celu wyznaczenie na terenie gminy, z wyłączeniem terenów zamkniętych innych niż ustalane przez ministra właściwego do spraw transportu, stref planistycznych oraz określenia gminnych standardów urbanistycznych. Ponadto określono przestrzennie obszary uzupełnienia zabudowy.

Podstawowym celem planu ogólnego jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy, harmonijnego zagospodarowania przestrzeni, jak również zadbanie o ład przestrzenny. Regulacje zawarte w planie ogólnym mają wpływ na to, jak gmina wyglądać będą w przyszłości.

W planie ogólnym dopuszcza się wyznaczenie 13 rodzajów stref planistycznych: wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną; wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną; wielofunkcyjna z zabudową zagrodową; usługowa; handlu wielkopowierzchniowego; gospodarcza; produkcji rolniczej; infrastrukturalna; zieleni i rekreacji; strefa cmentarzy; górnictwa; otwarta; komunikacyjna. W projekcie planu ogólnego gminy Książki wyznaczono 1066 stref planistycznych. Tworzą one mozaikę w przestrzeni gminy. Najwięcej jest stref wielofunkcyjnych z zabudową zagrodową (663), stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (257), stref produkcji rolniczej (218), otwartych (41).

W projekcie planu ogólnego dla gminy Książki dla każdego obszaru w strefach planistycznych (w strefach SW, SJ, SZ, SU, SP, SR) ustalono parametry: Mi – maksymalna nadziemna intensywność zabudowy, Mpz – maksymalny udział powierzchni zabudowy, Mwz – maksymalna wysokość zabudowy, MIbc – minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej; a dla stref SI, SN, SC ustalono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej. Dla większości stref, oprócz obligatoryjnego podstawowego profilu funkcjonalnego strefy planistycznej, ustalono profil dodatkowy.

W przypadku braku opracowania i przyjęcia projektu planu ogólnego gminy Książki, ruch budowlany mógłby się odbywać wyłącznie na podstawie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wydanych decyzji administracyjnych. Nie byłoby możliwości uchwalania nowych planów miejscowych i dokonywania zmian w planach już

obowiązujących. Brak precyzyjnych zakresów profilu dodatkowego i gminnych standardów urbanistycznych odnośnie sposobu zagospodarowania stref mógłby prowadzić do nieładu urbanistycznego, degradacji powierzchni ziemi, degradacji krajobrazu. Mógłby prowadzić do nieodwracalnych niekorzystnych zmian fizjonomii krajobrazu, w tym przede wszystkim w kontekście zachowania walorów widokowych na obiekty zabytkowe np. zespoły dworsko-parkowe, wieże kościołów.

Zmiany funkcjonalne i przestrzenne na gminy Książki, które powstaną w wyniku uchwalenia planu ogólnego nie spowodują przekształceń obecnej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, lecz są ukierunkowaniem i utrwaleniem postępujących procesów rozwojowych zachodzących na terenie gminy. Wyznaczone strefy planistyczne w większości nawiązują do już istniejącej zabudowy oraz do ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wzięto pod uwagę, że plan ogólny gminy jest aktem prawa miejscowego, lecz nie stanowi podstawy prawnej do wydawania pozwoleń na budowę. Jest on uwzględniany przy sporządzaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz stanowi podstawę prawną decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Z przeprowadzonej oceny oddziaływania na środowisko poszczególnych elementów środowiska wynika, że planowane wyznaczenie stref planistycznych i obszaru uzupełnienia zabudowy będą mieć negatywny wpływ tylko na część elementów środowiska. Analiza ocen poszczególnych oddziaływań pozwala stwierdzić, że w większości będą to zmiany w stopniu małym i ewentualnie średnim. Przewidywane zagrożenia w stopniu średnim zidentyfikowano tylko w strefie gospodarczej w odniesieniu do powietrza. W kilku strefach przewiduje się poprawę oddziaływania na ludzi. W strefach zieleni i rekreacji oraz w strefie otwartej nastąpi poprawa stanu w zakresie kilku elementów środowiska. We wszystkich strefach planistycznych stan pozostanie bez zmian w odniesieniu do Natury 2000, klimatu i zabytków.

Projekt planu ogólnego określa minimalne udziały powierzchni biologicznie czynnej adekwatne dla obecnego sposobu zagospodarowania terenów lub takie jak dla obowiązujących planów miejscowych. Na terenach gdzie plany miejscowe nie obowiązują, określono te udziały na poziomie nakazanym przez Rozporządzenie lub nawet na poziomie wyższym. Na przykład dla strefy 12SW ustalono ten udział na poziomie 50%, dla stref 1SJ i 2SJ na poziomie 50%, dla kilku stref SU na poziomie 40%, przy minimalnym 30%. Dla niektórych stref określono profil dodatkowy w postaci terenów zieleni naturalnej, terenów wód. Zapewni to możliwość kształtowania różnorodności biologicznej. Przyjęte w projekcie planu ogólnego wskaźniki maksymalnej intensywności zabudowy oraz maksymalnego udziału powierzchni zabudowy również zapewniają możliwości utrzymania bądź kształtowania różnorodności biologicznej w poszczególnych strefach.

Na obszarze gminy obszary siedlisk naturalnych lub zbliżonych do naturalnych zostały włączone do stref zieleni i rekreacji SN oraz do stref otwartych SO, co zapewni ich ochronę dzięki przeznaczeniu w planach miejscowych pod tereny zieleni naturalnej i tereny wód, co jest

zapewnione w profilu podstawowym niektórych stref, bądź w profilu dodatkowym stref.

Wyznaczenie stref planistycznych oraz obszaru uzupełnienia zabudowy gwarantuje rozwój nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną i jednorodzinną, co zapewni warunki do zamieszkania przez ludzi na nowych atrakcyjnych funkcjonalnie i środowiskowo terenach.

Racjonalnie rozmieszczenie stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową i innych mogących potencjalnie kolidować z funkcją mieszkaniową (gospodarcza SP, produkcji rolniczej SR, infrastrukturalna SI, górnictwa SG) nie spowoduje zagrożeń dla warunków życia mieszkańców. Strefy te zostały rozmieszczone zgodnie z planami miejscowymi, z obecnym zagospodarowaniem i użytkowaniem terenów oraz zgodnie z uwarunkowaniami przyrodniczymi.

Projekt planu ogólnego na całym obszarze gminy rozdziela tereny zabudowy mieszkaniowej (strefy SW i SJ) od terenów stref: gospodarczej SP, produkcji rolniczej SR, górnictwa SG. Jest to ustalenie istotne w kontekście jakości życia i ochrony zdrowia ludzi. Prewencyjnie takie ustalenia ograniczają do minimum ewentualne uciążliwości planowanej zabudowy na jakość życia ludzi. W strefach zieleni i rekreacji SN w profilu dodatkowym wielu stref ustalono: teren usług sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren usług edukacji. Realizacja tego typu zainwestowania pozwoli na stworzenie nowej oferty turystyczno-rekreacyjnej dla mieszkańców i turystów.

Jako działanie adaptacyjne do postępujących zmian klimatu, w kontekście pożądanej retencji wód opadowych i roztopowych, projekt planu ogólnego wyznacza 18 stref zieleni i rekreacji SN, 41 stref otwartych SO, w których w podstawowym profilu funkcjonalnym występują tereny zieleni urządzonej, tereny wód, tereny zieleni naturalnej, tereny lasu, tereny ogrodów działkowych, co gwarantuje ochronę zasobów wodnych i zachowanie powierzchni umożliwiających retencję wód. W strefach wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową, w strefach usługowych i w strefie gospodarczej zapewniono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej na poziomie najczęściej 30-50%, co także zapewnia zachowanie powierzchni umożliwiających retencję wód.

Warto zauważyć, że w wielu strefach bardzo oszczędnie korzystano z profilu funkcjonalnego dodatkowego. Na przykład w strefach SW w żadnym przypadku nie wpisano do profilu dodatkowego teren handlu wielkopowierzchniowego, w strefie SU tylko w 4 przypadkach na 13 wpisano teren składów i magazynów, we wszystkich strefach SP wpisano w profilu dodatkowym teren usług jednak udział powierzchni zabudowy ustalono maksymalnie na 50%. Takie rozstrzygnięcia sprzyjają ograniczaniu potencjalnych uciążliwości związanych z emisją zanieczyszczeń powietrza (gazów i pyłów) oraz emisją hałasu.

Na terenach stref planistycznych dopuszczających możliwość realizacji nowej zabudowy na terenach dotychczas niezabudowanych (niektóre strefy SW, SJ, SU, SP) możliwe będzie powstanie kolejnych budynków oraz terenów utwardzonych. Powstanie nowej

zabudowy, na podstawie ustaleń planów miejscowych zgodnych z planem ogólnym lub na podstawie decyzji o warunkach zabudowy na terenach OUZ, wiązać się będzie z przekształceniem powierzchniowej warstwy ziemi poprzez wykonywanie wykopów pod fundamenty nowych budynków oraz sieci i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Strefy planistyczne wyznaczono w oparciu o istniejące tereny zabudowane, obowiązujące plany miejscowe, złożone wnioski, analizę uwarunkowań ekofizjograficznych, w tym walory krajobrazowe, historyczno-kulturowe, a także znajdujące się na terenie gminy lasy, zadrzewienia, parki i grunty rolne. W celu minimalizacji negatywnych oddziaływań projekt planu ogólnego nie wyznacza wielu nowych stref planistycznych, w których mogły powstać budynki i budowle o znacznej wysokości: SW – do 18 m, SJ – do 10 m (tylko w jednej strefie do 15 m), SZ do 15 m, SU – do 14 m (tylko w 4SU - kościół parafialny w Książkach - do 31 m), SP – do 12 m (tylko w 6SP do 20 m), SR – do 15 m. Ustalenia dotyczące formy budynków oraz kolorystyki elewacji i pokryć dachowych zostaną określone w planach miejscowych. Warto zauważyć, że na terenie gminy Książki wyznaczono strefy zieleni i rekreacji oraz strefy otwarte, które zajmując dużą część terytorium wiejskiej części gminy i chronić będą walory krajobrazowe.

Projekt będący przedmiotem niniejszej prognozy bardzo racjonalnie wyznacza zasięgi poszczególnych stref planistycznych. Nawiązują one do już istniejącego zainwestowania i do ustaleń obowiązujących planów miejscowych. Rodzaj i zasięg przestrzenny stref uwzględnia uwarunkowania przestrzenne rozwoju przestrzennego miejscowości wiejskich i poszczególnych terenów w strefach. Uwzględnione zostały uwarunkowania ekofizjograficzne, dotychczasowy sposób zagospodarowania terenów i ustalenia planów miejscowych.

Oczywiście można by zmniejszyć zasięg przestrzenny niektórych stref np. wielofunkcyjnych, usługowych, produkcyjnych, jednak ze względu na to, iż nie stwierdzono znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko w zakresie żadnego elementu środowiska oraz z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy, należy stwierdzić że sporządzony projekt jest wariantem najkorzystniejszym dla integracji wymagań środowiskowych, krajobrazowych, historyczno-kulturowych, społecznych i ekonomicznych.

Większy negatywny wpływ na środowisko miałby miejsce w przypadku zwiększenia zasięgu przestrzennego stref o dużych możliwościach nowego zainwestowania tj. stref wielofunkcyjnych, usługowych, produkcji rolniczej i gospodarczej. Jednak projekt planu na terenach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych wyznacza głównie strefę zieleni i rekreacji oraz strefę otwartą.

Zasięg obszaru uzupełnienia zabudowy został wyznaczony w oparciu o przepisy Rozporządzenia.

Reasumując należy stwierdzić, że biorąc pod uwagę położenie obszaru gminy, uwarunkowania społeczne, środowiskowe, infrastrukturalne i komunikacyjne, regulacje zawarte w projekcie planu ogólnego, w tym przyjęte gminne standardy urbanistyczne są racjonalne i najkorzystniejsze dla zachowania jego walorów i umożliwienia dalszego rozwoju gminy z poszanowaniem środowiska i zasady zrównoważonego rozwoju.

Oświadczenie

Oświadczam, że spełniam wymagania dotyczące autorów prognoz oddziaływania na środowisko o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 1112 z późniejszymi zmianami).

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

